

Michael Cobabus Joachim Eggert

Disputatio Theologica De Aeterna Dei Praedestinatione

Rostochii: Keilenbergius, 1678

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737560886>

Druck Freier Zugang

RU theol. 1678

Cobabus, Mich.

Disputatio Theologica
De
ÆTERNA DEI
PRÆDESTINATIONE,

31

79

Qvam

Auspice DEO Optimo Maximo,
Venerandæ Facult. Theol. Consensu,
Sub Præsidio

DN. MICHAELIS COBABI,

SS. Theol. D. & Prof. Publici,

Spectabilis p. t. DECANI,

Patri sui omni debite pietatis cultu venerandi,

in Academia Rostochiensis ad diem 30 Martij

Anno 1678.

publico eruditorum examini
submittit

Bibliothek
Rostock

JOACHIMUS EGGERTUS, *Hemmâ Dithmarsus,*
Autor & Respondens.

ROSTOCHII,

Typis FRIDERICI KEILENBERGII,
Academ. Typographi.

1678

Spunig bei der hō

15
Viris Fratribus
Reverendis, & Clarissimis,
DN. MICHAELI
COBABO,

SS. Theologiæ Doctori, ejusdemq;
in Alma ad Varnum Academia Professore
Publico Celeberrimo, p. t. Spectabili
DECANO,

*Patro suo omni filialis observantiæ cultu
etatem honorando,*

nec non

DN. JOACHIMO
EGGERTO,

Ecclesiæ, quæ Hemæ est, Pastori
Fideli,

*Parenti suo Purissima pietate
venerando*

Disputationem hanc Theologicam
in grati animi signum
dicat

Autor.

Th. I. Prædestinatio non est genus Electionis,
& Reprobationis.

§. I.

Hic nobis cum *Subiectum*, tum *Prædicatum* ceu tetminos hujus negativæ, tum terminorum pugnam considerare incumbet. *Subiectum* est Prædestinatio, dicta à *pra* & *desino*, quia est determinatio omnia sæcula præcedens; in Codice Hebræo communiter exprimitur per radicē *בחר* unde *בחר* electus; Græcè dicitur *εωροισ* *μὸς* à *εωροισ* *λεω* prædefinire. Significatio hujus vocis non rarò dilatatur, ut suo sub complexu redemptionem, & justificationem contineat. Form. Concord. in S. D. p. 802. Verùm paulo arctiori significatu sumitur pro ordinatione fidelium ad vitam cum proposito, & præscientia complicata. Strictissime denotat præfinitionem salvandorum, ex proposito, & præscientia tanquam consequens deductam, quæ significatio à nobis hic attenditur. Voci huic æquipollet, præter varias *inscriptiones in Cælum, in librum vite*, de quib. vid. Meisn. in Anthr. loco de Prædest. præcipuè Electio, quod maximè contra Socinianos notamus, qui prædestinationē ab æterno, electionem in tempore ponunt; sed confundunt propositum, quod ipsis est prædestinatio, & ipsam prædestinationem, seu electionem factam juxta illud propositum, quam illi factum in tempore dicunt, ex falsa hypothesi, Deum futura contingentia nescire determinatè ab æterno. Soc. præl. c. 8. 9. 10. 11, Smaltz. contra Frantz. fol. 427. item contra quosdã Calvinianos, qui ordine inverso electionem ab æterno, prædestinationē in tempore ponunt. Meisn. in Anthr. Diss. 14. q. 1. p. 122.

§. 2. Definuit prædestinatio, quantum ad *conceptum convenientiæ* adtinet, ab aliis per decretum, ab aliis per providentiam, ab aliis per actionem, quæ quomodo omnia quoad rem in hoc coincidunt vid. *Cothm. in tract. de prædest. §. 5. conceptus differentie* solet peti à causis, ut ita

A 2

loqvar,

loquar, gratiâ, merito Christi, fide, gloria DEI, norma etiam, ut
εὐχρηστία & εὐχρηστία, objecto hominibus lapsis credentibus. Hinc
oritur definitio: Prædestinatio est actio Dei untrini, qua ab æterno ex
gratia propter meritum Christi, juxta propositum, & præscientiam,
homines finaliter credituros ab æterno ad vitam ordinavit, in laudem
gloriæ suæ. *Prædicatum* in thesi est genus electionis, & reprobationis,
quid genus sit notius est, quàm ut hic explicetur. Electionem dixi æ-
quippollere prædestinationi jam jam expositæ; reprobatio verò solet di-
ci actio Dei, qua ab æterno certos homines, ob finale repudium meriti
Christi prævisum, damnare constituit in laudē gloriôsæ justitiæ suæ.

§. 3. Hosce terminos ita explicatos composibiles nõ esse, nullus
non facillè judicabit. Arguo n. N. actio Dei, quâ homines finaliter cre-
dituros ad vitã ordinavit, est reprobatio, vel dicitur genericè de repro-
batione. Sed Prædestinatio est talis actio. E. Majorem nullus in du-
bium vocabit; Minorem verò, quæ nititur allata definitione, adversã-
rii dicunt petere principium cum sua probatione. R. itaq; quod
omne vocabulum debeat æstimari ex sua expositione, & usu, & in spe-
cie in Theologia termini debent judicari ex usu Scripturæ Sacræ, sig-
dem ille haberi poterit, & Ecclesiæ; & hoc quidem ita, ut usus vocabuli
in Ecclesia debeat subordinari usui, qui est de eo in Scriptura Sacra.
Ratio manifesta est, cum Ecclesia in omnibus, quoad fieri poterit, à
Scriptura S. tanquã normatum à sua norma dependeat, jam inquire-
mus in usum hujus vocabuli prædestinationis, quoad Script. S. & ita in
apricò erit, quòd denotetur semper p̄ eam electio, vel ordinatio ad vi-
tam. Patet hoc præcipuè ex Eph. 1, 4. ubi hic articulus ex p̄fesso tradi-
tur; subjicimus tamen huic loco omnia reliquã, ubi mentio fit hujus
vocis, in hoc quidem articulo, nam extra hanc materiam, si quis de hac
voce rethoricaretur, idem faceret, ac si diceret (servata p̄portione)
Cedros esse ad vitam electas ideo, quia extra hunc articulum electionis
dicuntur electæ. Jer. 22. & hac in parte nobiscum faciunt Calvinianorũ
non pauci, fatentes extra locũ Act. 4, 27. hanc vocem non aliter, quàm
p̄ electione usurpari. *Zanch. l. 1. de N. D. c. 2. qv. 1. p. 614. Ursin. p. 2.
explic. Cath. p. 229. l. c. autem hæc habentur. Convenerunt Princi-
pes Judeorum ad faciendũ, quæ manus & consilium tuum prædesti-
nã verat fieri. ubi tanè non agitur de decreto hominum, vel salvando-
rum, vel reprobatorũ, & ad hunc articulum, p̄pterea impertinen-
ter trahitur. Bell. qvq; scripturã hunc terminum semper in bonam*
par-

partem sumere, concedit l. 2. de grat. & lib. arbit. e. 16. Magister sententiarum verò lib. 1. dist. 35. & 40. hæc habet, verba. *Prædestinatio de bonis est & hominibus salvandis.* Quod attinet ad usum hujus vocabuli in Ecclesia, distingvendum est inter Ecclesiam antiquã, & nostri temporis, quæ distinctio est ex accidenti, & hîc fatendum omnino est, quod in Ecclesia antiqua non defuerint Patres, qui vocem hanc & de *Electioe & Reprobatione* usurparunt, sed hoc (α) in illis non est extollendum, cum hac in parte non modò præter, d. m. contra scripturã locuti sint. (β) multò minus hoc vel nostræ thesi præjudicabit, vel adversariorum opinionem firmabit; quippe Spiritus S. autoritas, cum etiam singula verba inspiraret 2. Pet. 1, 21. 2. Tim. 3, 16. vel hujus, vel illius Patris usus in hac voce præponderabit. Si verò iustramus Ecclesiæ Lutheranz, (de vea enim nõ malignantiũ loquimur) usum quoad præsens vocabulum, ille debet judicari ex nostris libris symbolicis, in illis autè speciali diligentia hoc ipsum, quod volumus, cautum est: ita enim loquuntur nostræ Ecclesiæ articulo 11. Form. Conc. p. 618. *Prædestinatio, seu æterna Dei electio tantum ad bonos, seu electos Dei filios pertinet. & in solida decl. p. 798. § 799. æterna electio s. prædestinatio Dei ad salutem non simul ad bonos, & malos pertinet; sed tantum ad filios DEI, qui ad æternam vitam consequendam electi & ordinati sunt priusquam mundi fundamenta jacerentur.* Et tantum de p̄batione nostra, qua impossibilitatem terminorum astruximus. Quod verò ad illos attinet, qui assertioni nostræ repugnant, ut sunt Calviniani plurimi Calv. lib. 3. c. 21. §. 5. Sohn. tom. 2. p. 1002. Emdani in actis Synod. Dord. p. 76. & Drentani p. 109. item Bell. lib. 2. de grat. & lib. arbit. c. 9. & 16. geminam ponens prædestinationem, unam ad vitam, alteram ad interitum, & si qui alii sunt, q̄ malunt audire vocem obscuri alicujus Scholastici, quàm Spiritus S. Hi, inquam, omnes, quod reponat solidi, nihil habent Ad locum n. act. 4, 28. supra responsum est, uti m. ad usum hujus vocis apud quosdam Patres, Scholasticos, quem usum maxime urgent. Pergimus ad principia nostræ prædestinationis.

Th. II. Misericors Dei voluntas est Universalis.

§. 1. Observamus, præviis Dialecticæ regulis, asserti nostri terminos: *Subiectum* nobis facit *voluntas DEI misericors*; Sumitur voluntas vel *radicaliter*, p̄ ipsa potentia volendi, ab actu ceu radix à ramis, distincta, vel p̄ ipso actu. Scholasticis vocatur communiter *volitio*, vel *pro obiecto*, quod volumus. Scholastici dicunt *volitum*. Græcorum in

illis exprimendis major est felicitas : nominant potentiam $\theta\epsilon\lambda\eta\tau\iota\kappa\acute{\alpha}\nu$ actum $\theta\epsilon\lambda\eta\sigma\iota\upsilon$, objectum appellatur $\theta\epsilon\lambda\eta\tau\acute{\omicron}\nu$: in nostra thesi supponitur voluntas $\rho\theta\epsilon\lambda\eta\sigma\epsilon\iota$, vel actu voluntatis: in Deo n. omnia sunt actu: nec à potentia ad actum via datur. Definitur verò voluntas DEI quod sit, id, quo Deus ab aeterno vult omne bonū. Köning, in *Posit.* p. 28.

§. 2. Hujus voluntatis variae utilissimae distinctiones adnotari solent, quae materiae de Praedestinatione maximopere inserviunt. Sic (α) distingvitur in Volunt. Antecedentem & Consequentem, illa est, quae ex Deo ipso: haec quae est ex nobis. *Damasc.* l. 2. c. 29. in *Antecedente* habetur respectus mediōrum salutis, prout à DEO omnibus ordinata sunt: in *Conseq.* ut illa à nobis vel admittuntur, vel obice posito rejiciuntur. Vid. Köning in *posit.* p. III. *Antecedens* aliàs dicitur voluntas *Simplex, Universalis, Misericordiae, prima; Conseq.* verò *Relata, Particularis, Justitiae, Secunda.* Meissn in *Anthr. disp.* 12. p. 41. Nos in thesi intelligimus Antecedentem. (β) Distingvitur in Volunt. *Absolutam & Conditionatam*, illa est, quae Deus simpliciter sine intuitu conditionis aliquid vult, exempla ejus habentur Ps. 115. El. 66, 4. &c. Conditionata est, quae Deus certà posità conditione aliquid vult, cujus exempla siant Luc. 7. 30. fundamentum hujus distinctionis est potentia Dei vel absoluta, & irresistibilis, vel ordinata. Maurit. in *Fat. Calv.* §. 36. (γ) Volunt. alia est *Efficax*, alia *Inefficax* Aug. in *Enchirid.* p. 102. 103. prior est, quādo voluntati responderet effectus; posterior verò, quādo ita Deo resistitur, ut p̄ defectum conditionis effectus non sequatur; notandum adeoq; voluntatem divinam in multorum salute dici inefficacem, nō quasi nollet id, quod vult efficere, sic enim voluntas Dei semper in salutis negotio efficax est; sed ita dicitur, quia nos voluntati DEI in ipsa saepe operatione resistimus, ne, quod volebat in nobis efficere, obtineat. Referam verba Dorschæi contra Triglandum p. 15. *Impediri voluntas Dei propriè nequit, sed tamen ordinem rerum constituere & ad illū amplissimas beneplaciti Divini significationes allegare, cui dum pertinax malitia refragatur, moraliter impeditur, dum propter illam renitentiam subjecto se non applicat, quod novā excitatā pertiniaciā extra ordinem descriptam moratur, efficax igitur est voluntas Dei non tantum actu primò; sed etiam secundò, dum motibus & suggestionibus excitatis subjectum propositum afficit. Non igitur in officina sua subjectis ordini suo applicandis praesentibus caret ενεργεία, imò etiam ad ενεργ-*

εὐεργημα quoddam non raro progreditur, licet malitia ἀποτέλεσμα
 oriri non permittat. (δ) Ibidem Augustin. observat distinctionem vo-
 luntatis divinæ in eam, quæ Deus aliquid agere vult, & eam, quæ ab ho-
 minibus aliquid vult fieri, priori vult homines salvare, posteriori vult
 homines salutis media admittere. (ε) Voluntas alia est *legalis*, alia
Evangelica. Legalis dicitur, in qua Deus debita nostra indicat, & requi-
 rit. Evangelica, quæ est hujus loci, in qua beneplacitum suum, & con-
 silium de redemptione generis humani indicat, & revelat. *Meisn. An-
 throp. disp. 12. qv. 1. §. 25.* (ζ) Voluntas alia est *arcana*, alia *revelata*,
 illa juxta Meisn. est, cum mysterium Evangelii ante universalem præ-
 dicationem, quippe quod vocatur mysterium ab æternis temporibus taci-
 tum. Rom. 16, 25. Col. 1, 26. tum, & quidem præprimis, particularia
 Dei judicia, & speciales casus, quorum ratio reddi nequit. Rom. 11, 33.
 Per *revelatam* autem intelligit ille ipsam doctrinam Evangelicam, in
 Sacro Codice comprehensam, & p̄ Prophetas, & Apostolos annuncia-
 tam, quæ complectitur omnia ad salutis adeptionem necessaria. Hinc
 est, quod in rebus nostræ salutis nullam voluntatem arcanam agnosca-
 mus. (η) Distinguitur inter voluntatem *beneplaciti*, & *Signi*. Variè
 supponitur hæc distinctio apud Theologos cum nostros, tum Calvini-
 anos, & Scholasticos. Communior significatio est, quod voluntas *bene-
 placiti* sit actus Dei immanens, quo Deus vel aliquid eligit, vel aversatur;
 Quia autem τὸ aversari hic etiam sub voluntate beneplaciti continet-
 ur, *eudoxia* verò non terminatur ad ea, quæ Deus aversatur; hinc
 Theologi eam voluntatem vocant potius *placiti*, quàm *beneplaciti*, &
 ipsi etiam Scholastici, esse hic Cathachresin, fatentur. Voluntas *signi*
 describitur, quod sit id, quo consilium suum interiùs manifestat, ut
 sunt mandata, promissiones &c. In nostra thesi utraq; voluntas debet
 intelligi, neq; enim aliter potest, cum signum suo signato respondere
 semper debeat, & contra.

§. 3. Tantum de subjecto, videamus *predicatum*, quod est τὸ uni-
 versale; quot modis hæc vox apud Philosophos supponatur, nō est
 hujus disputationis determinare, nobis hic intelligitur universalitas
 objectiva, quia voluntas misericors p̄ objecto habet omnes homines.
 Porro hæc universalitas propter varios respectus variè denominatur;
 sic intelligitur hic (α) *universalitas temporis* quia Deus omni tempore
 voluit homines salvos fieri (β) *universalitas loci*, quia Deus ubiq; lo-
 corum, tum in V, tum N. T. d. sam. citra respectum gentium, salutem ho-
 minum

miam intendit (γ) universalitas *individuorum*, ita ut non tantum genera singulorum, sed singula generum, omnia individua hominum sub hac misericordiae voluntate comprehendantur.

§. 4. Sequitur jam cohaerentiam terminorum demonstrare; hic vero secundum disputationis nostrae modulum non tam ad dictorum cumulum, quam ceteroquin in tanto articulo deesse nobis non potest, quam pondus paucorum penitius experiendum respiciemus. Duo pro connectione subjecti, & praedicati ex fontibus sacris delibabimus. Primum ex V. Test. Ezech. 18, 33. quod conferemus cum capite 33, 11. ex hisce ita ratiocinor. Quae nec impiorum morientium vult mortem, illius voluntas est universalis in ordine ad salutem hominum. Atque Deus &c. E. Maj. nititur partim enumeratione omnium hominum, quae si vel pii, & viventes, vel impii & morientes, prius in majori nostra non sumitur, quia hoc omnes largiuntur, igitur tantum posterius explicitè ponitur, partim ab aequi pollentia phrasium illarum, *non volo hominem, vel peccatorem mori, & volo hominem s. peccatorem vivere s. salvum fieri*, cum inter mortem, & vitam non detur medium, sed sint contraria immediata, jam obtinet regula: remoto uno contrariorum ponitur alterum. Min. est Spiritus S. in loc. c. Adversarii Calviniani respondent neg. Min. ad hujus probationem varias adferunt glossas, videam quae illas. (1) dicunt, vox peccatoris non supponitur universaliter pro omnibus. Idque variè conantur ostendere (α) quia tantum indigitatur impius vel peccator, qui convertitur, id probant: habetur n. in textu $\Delta\lambda\theta\epsilon\iota\omega$; particula autem (Δ) nunquam potest reddi per conjunctionem, adeoque non hic est sensus, *ut convertatur, & vivat*; sed *qui convertatur, vivat*. Haec responsio est Piscatoris Vol. 2. Diss. p. 187. idem repetit in not. ad amicam collationem Vorstii. cum eo est Beza in Colloq. Mompel. p. 511. (β) quia Propheta loquitur de sola domo Israelis, Spanhemius exercit de univ. grat. l. 5. p. 127. (γ) quia impius non absolute; sed hypothecè exponi debet, *si convertitur*, id autem de omni dici non posse, patet. Spanh. l. c. Resp. (1) καὶ ἀλθειω; contradicunt illis ipse Calvin. c. 18. Ezech. Marloratus in expos. h. loc. quae cedunt particulam finaliter esse verrendam, hoc sensu, *ut convertatur*. (2) καὶ ἀλθειω (α) ad ea, quae Piscator monet de particula, esse hoc petitionem principii, & pugnare cum principiis linguae sanctae, quibus inculcatur, quod inter septem officia literae hujus servilis, sit indicare motum ad aliquid. (β) quod dicitur intelligi peccatorem, qui con-

convertitur; h. e. manifestè vim inferre textui, ubi Propheta loquitur de peccatore non quovis, sed moriente, vel qui æternum perit; ecquid ille convertitur? (γ) quod dicitur à Spanheimio, esse locutionem hypotheticam, *si convertitur*, est & hic petitio principii, quomodo illa glossa probabitur? (δ) quod obvertitur, loqui Prophetam cum Judæis, nihil habet ponderis, cum eadem sit ratio morientium, vel preantiqui, five sint Judæi, five non, & tam pugnat cum principis Reformatorum, Deus vult homines Judæos salvos fieri, quàm quod velit omnes homines salvos, cum in Judæis, vel domo Israel reprobis longè plurimi fuerint: Directè ad Judæos loquitur, consequenter verò ad omnes hoc se extendit, & si hæc glossa valeret, omnia ferè dicta V. T. parum ad nos facerent.

§. 5. (2) à Voce impii pergunt ad reliqua, distinguunt itaq; inter velle, & delectari, potest Deus aliquid velle, quo non delectatur, adducit Piscator Ps. 5. Deus non delectatur peccato; sed tamen vult, quando volens permittit. Resp. (α) malè hæc coherent cum prioribus, ubi insinuabant, hic intelligi peccatorem conversum aliquando, & electum, quæro, an Deus ejusmodi peccatoris salutem velit? sanè juxta suas hypotheses hoc affirmabunt. (β) quod de permissione inferebatur, planè inconueniens est, si quis inde voluntatem probabit, ego rem inuito: permittit, E. non vult, quia permissio est inter actus negativos voluntatis divinæ: aliud est permittere, aliud velle. Deus nullum peccatum vult, & ne quidem permissivè vult; sed pmissionè peccati vult, item bonum, quod præter, & contra naturam peccati ex eo elicit, & ideo permissio vocatur nolle negativum à quibusdam, ex Aristotels, *actio mixta voluntatis*, sed planè incommodè.

Nondum cessat pervertendi libido, adeoq; à *terro* velle procedunt ad mortem, & (3) disputant, hic capi *mortem gladii, vel corporalem*. Piscator *Martyr*. Spanh. Resp. (α) Bene à minori ad majus: non vult corporalem, quantò minùs æternam mortem. (β) an unius positio est alterius exclusio? (γ) probo æternam intelligi: (1) ex contrapositione vitæ æternæ. Ezech. 18, 17. (2) illa mors intelligitur, à qua pii sunt immunes, at talis non est mors corporis. (3) illa tandem quæ irrogatur malitiosis peccatis, quæ solet præcipuè esse æterna. Hinc Piscator, quod multis astruxerat lib. d. grat. p. 61. in Vol. p. 188. destruit dicens, *Quod (Schaffmannus) monet in fine hujus loci intelligi mortem æternam, id extrinsecus controversiam est.*

§. 6. His ita firmatis, subnectam fundamentum ex N. T. locus in
B
signis

signis est 1 Tim. 2 4 & seqq. *Deus vult, omnes homines salvos fieri, &*
ad agnitionem veritatis pervenire. Hic quo ad ipsa verba thesis nostra
 habetur, nec est, ut magis formaliter ex hoc loco discurram, notabim9
 saltem, quomodo verè hoc firmamentum conentur convellere. *Sub-*
jectum, quod est *Deus*, invertunt Sociniani, excludentes hic filium & Sp.
 Scum. *Objectum*, *homines* impugnant Calviniani duplici modo, vel n.
 distributivam hanc faciunt accommodam, ut hic sit sensus, Deus vult
 omnes homines salvos fieri, i. e. nemo salvatur, nisi quem Deus vult
 salvum fieri, quam expositionem habet Augustinus, & ex eo Thomas:
 vel etiam faciunt distributivam absolutam, at non completam, singula
 generum continentem, sed impletam, p generibus singulorum, quæ
 expositio pariter ex illis Aug & Thom. deducitur: Alii autem volendi
 impugnant, & *vult* exponunt, vel de voluntate præceptivâ, effectivâ,
 causali, ut hic sensus, Deus vult, i. e. Deus facit nos velle, hanc exposi-
 tionem iterum insinuat Thom. in hunc locum, amplectitur illam
 Guilhelm. Estius Prof. Duacenus ad hunc locum in Epist. ad Rom. 8,
 20. Alii de voluntate optativa, desiderii, s. pietatis, quam Scholastici
 vocant velleitatem, vid. Salmeron in h. l. qui eam se audivisse testatur.
 Alii de voluntate approbativa, ut hic sit sensus, Deus vult i. e. Deus
 approbat hominum salutem: commemorat eam Thom. in h. l. a vidè
 verò amplectitur Theol. Facult. Leidensium in præloquio exercit
 Spanh. & Calviniani passim. Alii de voluntate signi, de quo iterum
 apud Thom. in h. l.

§. 7. Harum expositionum nullam nostram faciemus, quasdam
 quidem, si extra pugnam cum Hæreticis constituti essemus, posse-
 mus tolerare; sed Apostoli mentem vel ab una illarum hauriri, per-
 negamus; Nos itaq; *Subjectum* hic constituimus Deum triumum.,
Objectum omnes homines in suppositione distributivâ, absolutâ, com-
 pletâ, *Voluntatem* autem capimus in significatione circa evolutionem
 subjecti anteced. nostræ thesisi insinuatâ. Probo, de Deo quidem non
 prolixam institutam deductionem contra Socinum, opponam illis
 dict. Joh. 5, 19. ubi *τῶν ἔργων* & operum, & modi agendi insinuat.
 Pro *Subjecto* ita arguo: Pro quibus debemus orare, illi intelliguntur
 in h. l. Atqui p singulis generum &c. E. Respondet Spanh. Neg. &
 Maj. & Mio. quia nulla necessaria est connexio inter *Subjectum* &
prædicatum; nec enim nostra oratio est causa, cur Deus velit homines
 salvos fieri. Respondeo, nec nostrum aliquis datur, qui orationem
 venditat pro causa salutis, sed velam autem quod attidet, illa nihilomi-
 nus,

nus, etiamsi non sit à causa ad affectum, sibi constat, colligimus à posteriori, quæ ratio arguendi est usitatisima, maximè in Divinis: ex mandato colligimus voluntatem, quia Deus jubet, ut oremus pro salute, etiam velit illam, sequitur: quid enim juberet, ut pro illa oraremus, quam ille tamen nollet? Minorem ut convellat, negat, nos orare pro omnibus, nam non oramus pro mortuis, deinde non oramus pro iis, qui sunt peccatores ad mortem 1. Joh. 5, 16. Resp. an mortui sunt homines? ad alterũ, de iis, qui peccant in Sp. S. dico, illi s. expressè à precibus nostris remoti, & excepti, jam sicut non impedit, omnes homines esse peccatores, etiamsi Christus expressè est exceptus, ita etiam expressa illa exceptio non impedit universalitatem nostrarũ precum, tum etiam hoc notamus, quod verba Johannis non sint accipienda in forma mandati, non enim prohibet orare pro illis; sed illud relinquit liberũ nostro placito, dicit enim *non dico ut pro illo roges*. vid. Dorfch. in Disp. supra hunc locum 1. Tim. 1, 4. quæ reliqua sunt nobis objecta, non tanti sunt momenti, ut illis inhaeramus. Vid. ap. Spanh. cont. Admirandum Professore Gallicanum.

S. 8. Quod ad voluntatem attinet, ita concludimus. Ea voluntate Deus vult homines salvos fieri, quã vult eos orare, sed hoc posterior Deus nõ vult tantũ voluntate optativa, præceptiva, approbativa, signi, simulata. E. Maj. nititur collectione Apostoli, qui colligit universalitatem orationũ inde, quia vult omnes salvos fieri. Min. nemo subdubium vocabit, reputans, quod Deus miserit Paulum ad prædicandum, adhortandum, & cum vitæ discrimine laborandũ, & nõ tantũ opter, approbet, simulet &c. se hoc velle; ut taceam, quã injuriæ disputationes illæ sint in Deum nostrum.

S. 9. Superest, ut lustremus, quomodo thesi nostræ contradicatur, sed cum omnia hic excutiendi mihi non detur copia, brevissimè hæc pauca observata dabo; hic nobis primariò rem esse cum Reformatis, nihil enim hic dicam de Manichæis, & disputationibus inter Godscalcum, qui ferè idem, quod Calviniani hodie, docebat, & Hincmarum, qui errorem illum dextrè refellebat; contra quas Disputationes determinavit Synodus Valentina, bene quidem in hoc, quod contra Godscalcum prædestinationem ad peccatum damnabat, sed in hoc malè, quod contra Hincmarũ negabat, Christum esse mortuum pro damnatis, qui in gehennam transmissi essent, antequam crucifigeretur. de quib. vid. Maurin. in Fato Calvin. S. 24.

Communis sententia Reformatōrum est, voluntatem misericordie pertinere ad Electos tantum, non ad reprobos. *vid. Calvin. lib. 3. Inst. c. 11. c. 13. in cap. 18. Ezech. p. 97. Bez. in Colloq. Mompel. p. 527. Zanch. tom. 7. p. 595.* Equidem sunt, qui aliter sæpe loquuntur, ut Pareus, & inter Dordrechtanos aliqui, verum per suas hypothesas eadem mox destruunt. Sed nos, quo ordine thesin nostram tractavimus, etiã anthithesin subjiciemus, quoad *subjectum* igitur, quod est voluntas notamus (1) pravas voluntatis distinctiones, quas excogitant: sic distinguunt inter voluntatem Christi *divinam & humanam*. *Piscat.* priori vult multa, quæ non vult posteriori: Sic Christus voluntate humana volebat congregare filios Jerusalem, ut gallina pullos suos, non verò Divinas; quia verò videt, hinc sequi contrarietate voluntatū, distinguit inter contrarietate moralem & Logicam, nō illam, sed hanc dari intervolutate Divinā & Humanā. (2) distinguunt inter voluntate *seriam & simulatam*, & posteriori quidem, nō priori Deum velle omnium salutem. (3) inter voluntate *approbantem & efficientem*, illā quidem amat, sed non cupit p destinationem sufficientium mediatorum salutē hominum expedire; hæc verò & cupit, & expedit simul quorundam salutem; priorem alias dicunt voluntatem *evangelicam, mandatum credendi*, posteriorem *voluntate eudæmæ, promissionem fidei*.

§. 10. Deinde alias distinctiones in se bonas pervertunt, & ad suas hypothesas tegeudas male applicant. Sic *Arcanam voluntatem* dicunt, quā tantum paucos absolute vult salvos fieri; revelatā autem, quā universalem amorē juxta illos Deus exprimit: Item *Efficacem & Inefficacem* ita exponunt, ut ratio efficacis nulla ratione ad hominum obedientiam, vel contumaciam; sed in Deum referatur, prout ille hominum salutem vel ferio, vel secus intendat; idem tentant in distinctione voluntatis *signi & beneplaciti*, signi voluntate vult omnes salvari, beneplaciti tantum electos. Sed in hisce omnibus meræ committuntur petitiones ejus, quod est in Principio, & innituntur falso principio de horrido, & absoluto decreto. Tandem nostras distinctiones rejiciunt, ita rident voluntatis distinctionem in absolutam & conditionatam, opponit Spanh. invicta, ut putat, dilemmata quædam, quæ passim à nostratibus, & maxime à Dorschzo contra Trig. vide resoluta. Distinctionem voluntatis in Anteced. & Conseq. novitatis arguunt, & contra distinctionis, quam ex Damasceno deducit tamen *Meisn. in Anthropol. disp. 12. In predicato*, quod erat rō universale, negant *universalitatem, temporis*.

poris, loci, individuorum: opponunt, ut ad novissima descendā; Americanos communiter ante illarum terrarum investigationem, in quibus tempus, locus, & certa individua sint conspicua, ad quæ universalitas salutis in voluntate divina non terminata fuit, quibus excutiendis, cum passim à nostratibus confutentur, non immorabor. A voluntate misericordie, pergemus ad meritum Christi Catholicum.

Th. III. Meritum Christi, in ordine ad Salutem hominum, est universale.

§. 1. Terminorum expositio hic dimidata esse potest, *prædicatum* enim, quia idem est cum præcedentis positionis, novam expositionem non meretur. *Subiectum* subtilium disputationum ansam offerre nobis posset, quæ tamē pro potius silentio involvemus, quàm ut ex spinosis Scholasticorum placitis, extra omnem Scripturæ Sacræ manuductionem, illas minutatim enucleemus. Hoc saltē observamus: (α) illas Scholæ Doctorum distinctiones inter meritum. (1) Congruum. (2) Condignum. (3) Promissionale. (4) Pactitium. (5) Subsidiarium, ut Danhōw. in Hedom. Pap. p. 201. loquitur, esse phantasmata Scholastica; maximè cum & ipsi termini sint contradictorii, ut observat Grotius de J. B. & P. p. 540. & res terminis substratæ in Theologia Orthodoxa damnentur. (β) Deinde & hoc notamus, definitionem meriti nobis constitui, quod sit opus perfectè præstitum, indebitum, proprium, æquale suo mercedi. quomodo singula membra ad Salvatoris meritū exactissimè quadrent, examinanti faciliè patebit. *vid. Plur. apud. Danhaw. l. c. p. 167.* (γ) Porrò præsentem definitionem involvere etiam actus exaltationis, nec in morte nobis finitum est meritum, resurrectio, ascensio, sessio ad dextram nobis sunt actus meritorii, & particulæ meriti Christi. *König in Theol. post. p. 151.* Ulterius (δ) cum meritum possit comparari ratione sui effectus, vel mercedis ad Salvatorem ipsum, vel ad alios: in priori Electione nullam agnoscimus meriti efficaciam, quasi gloriam sibi exaltationis eò meruisset Christus, in posteriori verò non ad Angelos; sed solos homines terminari dicimus. Tandem (ε) ut actus illos exaltationis non excludimus à merito Christi; ita multò minus illos actus exaltationis, per quos singulis Divinæ legis præceptis obedientia peccata est, donec planè est adimpleta. Postremo (4) nobis meritum Christi esse, totam illam obedientiam, quæ & legem implevit perfectissimè, & passionem, & morte sua

vitam & Salutem æternam nobis peperit. Hæc breviter de terminis, eum prædicatum jam autè evolutum fit.

§. 2. Demonstrabo jam coherentiam. Primum fundamentum desumo ex I. Tim. IV, 10. *Christus est σωτήρ omnium hominum, maxime verò fideiū.* Procedit hic Apostolus ordine analytico, ab omnibus ad Electos, vel à genere ad speciem, ut ait *Cramerus de prædest. cap. 4.* & sic obstruit Calvinianis rimam, Universalitatem ad Electos restringendi. Excipit Piscator, vocabulam σωτήρος indicare non Servatorè per modū redemptionis, sed generalis providentiæ. ead. hab. *Spanb. d. grat. univers. p. 808.* ubi adducit pro sua sententia versionem Italicā, & Belgicam. Respondeo I. Verbis Mauriti in *Fat. Calvin.* debuisse adduci locum S. Scripturæ, ubi vox σωτήρος ita supponitur. 2. Illam expositionem refragari textui ut latè deducit *Danhaw. in Hodom. Calv. vin. p. 1626.* ; ratio, quia (α) promiserat non bona seculis, sed ævi maxime v. 8. (β) ex absurdo; generalis enim illa cura pertinet etiam ad Dæmones, sed Paulus ibidem infert singulare solatium, quo Timotheus debebat erigere afflictas mentes (γ) ex ineptolensu, aliter enim σωτήρ accipiendus esset in primo membro, aliter in posteriori, & sic comparatio non esset instituta in ima specie *Aur. cit.* illustrat hoc, dicens, *perinde est, ut si dicas de Medico, is est σωτήρ tantum suorum suum in hærà, sed etiam ægrotorum suorum in Nosodochio.*

§. 3. Excipiunt tamen porro *Spanheim. de gr. univ. p. 815. tria.* (1) *ἀσυνλογισίαν*, dum hic à genere ad speciem affirmativum ducitur ita, *Deus est Salvator omnium E. Christus sensu Evangelico, per redemptionem præstitam suo sanguine.* 2. *Statuitur oppositum in opposito, cum Servator, & servandi, & servati sint ἐκ τῶν πρὸς τί, dicitur Servator multorum, quos nec servavit, nec servabit.* (3) *ταυτολογία* affingetur Apostolo, & membra ἀντιθετικὰ confunduntur, hic enim sensus erit: *Deus est Servator omnium, si credunt, vel modò credant, & sint fideles, & est Salvator maxime credentiū, & fideiū, ista itaq; concidunt.* Resp. (α) Non est ἀσυνλογισία, ubi textus generale positum specificat. (β) non est oppositio, quia non est oppositio τῆ αὐτῆ ἢ ἀντὶ, nam Servator nominale est, servare verbale; notum autem est, nomina abstrahere ab actū secundo, verba & participia intimare actum (verborum suorum) (γ) ταυτολογία nulla est, quia una sententia est hypotheticè concepta, altera cathgoricè.

§. 4.

§. 4. Secundò ad probandam thesin nostram propono locum, Ef. 53, 6. ex eo ita mihi argumentari licebit: Cui sunt impositæ iniquitates omnium errantium sicut pecus, illius expiatio, vel meritum pertinet ad omnes homines. Atqui Christo &c. E. Maj. constat, quia errare sicut pecus, & in suam viam discedere non est nota electorum, sed omnium hominum culpa Adæ errantium, quod ex simili periphrasi patet. Rom. 3, 9. 10. 11. 12. Min. est in loc. cit. Excipiunt, & in specie Polan. in *Syntagm.* per omnes errantes intelligi electos, probat sententiam suam (α) quia Propheta loquitur in prima persona plurali, & se includit. (β) quia hic locus attribuitur credentibus 1. Pet. 2, 24. 25. (γ) quia oves in Script. denotant Electos, Resp. ex hoc loco universalitatem peccatorum deducit Calvinus in exposit. h. l. Calvinum sequitur Oekolampadius *vid. Corhm. in tract. de predest. p. 117.* ad rationes Palani & quidem ad (α) nulla est consequentia, & fatias est. Inter errantes. E. non omnes peccatores, sed tùm Electi indignantur; hæc non sunt pugnantia; loquitur per *νομοῦ ἡσιν*, quemadmodum hodie nostri concionatores, quando vitia pro concione reprehendunt, loquuntur generaliter in prima persona plurali, nec inde commodè inferitur, quod illi istorum vitiorum, quæ taxant, rei sint. (β) nec hinc aliquid inferitur, sc. credentes sunt inter errantes numerandi. E. non reprobi. Credentibus applicatur in specie, ratione applicationis, & fructus (γ) urgemus (1) verbum *IN* in fonte, quod notat pecora minora, cum hircos, tum oves Pisc. c. 7. Ef. p. 105. (2) Distingvimus inter vocabulum ovis in expressa oppositione ad hircos, & quando simpliciter ponitur, in priori posita indicat Electos, in posteriori pios & impios invicem mixtos, ut in Ecclesia visibili Matth. 10, 16. Joh. 21, 18.

Positioni nostræ ita expositæ variè contradicitur, non tamen repetam veteres errores, sed eos tantum, qui hodiè acriter defenduntur. Sociniani planè negant, Christum p̄ humano genere satisfecisse, & meruisse, & sic in totum Christi meritum extra pomeria Christiana volunt proscriptum. Verba Socini sunt: *Christum nec debuisse satisfacere, ostenditur enim, nullam justitiam postulavisse, ut peccata nostra punirentur. part. 1. de Chr. Serv. c. 1. Völkel. l. 5. de U. R. c. 22. Nec potuisse. Soc. pral. Theol. c. 18. fol. 98. de Chr. Serv. pag. III. cap. 3. 4. 5. 6. Smiglecius de Satisf. c. 12. Crell. contra Grot. Schlichting. Disp. pro Socn. contra Meisn. Contra hos vide accuratè disputantem Schertz. in Coll. Antisoc. p. m. 435.*

§. 5.

§. 5. Præter Socinianos multa contra meritum Christi disputant Pontificii; nam ut silentio præmā, quæ paucis circa evolutionem subiecti in thesi removimus (α) quod meritum Christi finiatur in morte, nec resurgendo, & aliis a se ipsis exaltationis quicquam meruerit, *Bec. p. 537. Greg. de Val. tom. 4. disp. 1. qu. 2. (β) quod etiam sibi meruerit gloriam. Bell. l. 5. de Ch. c. 9. Bec. c. 4 q. 4. n. 2. (γ) illo merito etiam Angelos salvaverit, eisq; meruerit omnem gloriam, & gratiam, sc. electionem, vocationem, auxilia adjuvantia, sufficientia, & efficacia, & deniq; omne meritum & augmentum gratiæ, & gloriæ, quare Christus fuerit causa meritoria gratiæ, & gloriæ Angelorum, vicissim Angeli habuerint fidem vivam Christi incarnati, & per eam sint iustificati, verba sunt à *Cornel. à Lapide Danb. cit. Hodom Pap. ph. 8. p. 61. (δ) Satisfactio Christi non fuerit necessaria Saa. p. 47. Hoc maximè notulum meretur hoc loco, quod expressè doceant, Christum non satisfecisse pro Electissimis, ut loquuntur, de quibus inferius pluribus dicemus sic dein absolutissimè reprobati non possunt juvari merito Christi, tales autem illis sunt infantes ante baptismum decedentes, quos limbo infantum transcribunt, de illis hæc habentur apud *Bec. in Theol. Sch. de prædest. c. 15. q. 8. p. 72. quærit quomodo ait Apostolus, Christum pro omnibus mortuum esse, quomodo ejusmodi infantes (αβάπτιστοι) non possunt esse participes tanti beneficii. R. Doct. Prosp. in lib. ad objectiones Vincentianus c. 1. & ad cap. Gallorum c. 9. dicit Christum mortuum esse pro omnibus quoad magnitudinem, & potentiam pretii. Plura non addo consulatur *Danhaw. in Hodom. Pap. tom. post. p. 33. & seqq. ibi tale ponit phantasma ex hypothefibus Pontificiorum. Christus Salvator non unus, sed divisus in se, indivisus ab alio, Mediator semiperfectus ημιλυτρωτης, Particularis, nõ necessarius.****

§. 6. Sed videamus tandem Calvinianos. Hic quidem (α) Bæzæ verba sunt notissima omnibus ad thesin Wirtenbergenfium de prædest. in *Coll. Momp. p. 5. 14. Cerrè, inquit, nobis (cum Sociis in colloquio) intolerabilis vox vestra visa est, Christum esse mortuum pro damnatis. Pisc. Disp. de Prædest. th. 3. Non pro singulis mortuus est Christus; sed tantum pro aliquibus. Sed Paræus cum aliis non paucis & Dordrec. Conc. c. 2. de mort. Ch. p. 289. vult videri, se concedere, Christum pro omnibus mortuum esse, ita enim in *Iren. c. 18. p. 245. inter alios articulos, quos Calvinianis non bona fide impositos con-
 queri-**

queritur, numerat primò locò, quòd Christus non pro omnibus hominibus sit passus, & mortuus. Cæterum quomodo sibi contradicat, vid. *Mentz. in Exeg. A. C. p. 356.* (β) *Piscatoris* error hic prætereundus non est: in *Epist. ad Rom. c. 4. & 5. p. 17.* & alibi passim pervicaciter negat, Christum obedientiâ activâ pro nobis satisfecisse, vel legem implevisse: idem *Wendel. in Vendic. cont. Gerh. Paræus in Comm. in Ep. ad Rom.* damnata hæc sententia est publicè in Concilio Wappin. in Gallia.

§. 7. Tria autem sunt Calvinianorum in hoc capite effugia. (1) & primarium, ut per detestandas detorsiones in lucidissimis Sacræ Scripturæ dictis universalitatem ad Electos restringant, ut exempla vidimus in probatione nostræ thes. Syn. p. 287. & hic ex ipso textu illos refutamur, p legitimæ interpretationis regulas, de quibus latè *Danhaw. in Herm. Sacr.* (2) distinguunt inter meriti Christi sufficientiam, & efficaciam: circa hoc effugium notamus (α) verum sensum hujus distinctionis, quæ Scholasticis est communissima, isti igitur per sufficientiam meriti, ipsum actum redemptionis, & salutis acquisitionem intelligunt, per efficaciam verò meriti applicationem, & salutis acquisitæ collationem intelligunt. Calviniani verò per sufficientiam volunt intellectam potentiam salvandi, sc. fuisse pretium satis validum, & potuisse eo omnes etiam reprobos redimi, si ita placuisset Deo, quod, cum non placuerit, ipso actu pro omnibus etiam non satisfecit. Per efficaciam verò intelligunt ipsum usum meriti, vel applicationem, ex eo oriundam, quod tantum pro eis actu mortuus est. Maxima igitur est differentia, præcipuè in acceptione prioris membri consistens, quod ipsi de quadam potentia sine seria Dei intentione, Scholastici, & qui hodiè illa utuntur distinctione, de ipso actu cum seria Dei intentione intelligunt, vid. *Meisn. in Antrop. Disp. 13. p. m. 74.* (β) quod ipsi Calviniani Doctores illam distinctionem rejiciant. *Bez. in thes. Genev. fol. 129.* nominat ἀνεργολογίαν, p. 2. *Resp. p. 217.* nominat meram tergiversationem, *Maccov. in præd. Disp. 12.* dicit esse ineptâ, *Wendel. Catachresticam lib. 1. c. 1. p. 287.* *Piscator* pro reprobis nullo modo mortuus est Christus s. sufficienter, s. efficienter. *Spanh. de grat. univ.* det nobis ullum locum, ubi Christus publicat, se solvisse pretium pro omnibus redimendis sufficiens, &c. p. 2236. (γ) Nostrates illâ (in hoc Calvinistarum sensu) refutant, quia pugnat cum Scriptura 1. *Joh. 7. v. 2.* ubi omnis exaggeratio Apostoli cadit, si ita exponas: Christus non

C

solum

solum pro nostris peccatis mortuus est, sed etiam pro totius mundi, non efficaciter, vel seriâ intentione, sed sufficienter. (D) Tandem pugnat cum hypothefibus Calvinisticis: Calviniani enim carnem Christi statuunt esse expertem infinitæ virtutis, quomodo igitur tanta sufficientia, vel valor passioni carnis adscribi potest. (3) effugium est illa hypothetica: Christus omnibus hominibus vitam æternam promeruit, *si credat*. Crotius p. 2. Convers. Pruten. c. 16. p. 472. Resp. D. Danhaw. in Hodom. Calv. Phantasm. 8. p. m. 1617. hoc idem est ac si Medicus diceret, se Panaceum confecisse omnibus Podagricis salutare, si ad ipsum accurrissent, quis ejusmodi Agyrtæ in Medicorum choro locum dabit? & Wendel vocat hoc Pelagianum, quod nemo orthodoxus admiserit p. 287.

Th. IV. Vocatio ad salutem, ex seriâ Dei intentione, ad omnes homines pertinet.

§. 1. Vocatio Dei propter variam ejus dispositionem, ut ait Ambrosius lib. 2. de voc. gent. c. 1. vel varios ejusdem modos, ut ait Meisn. in Antrop. Disp. 15. qv. 2. Solet variè distingvi, & ita alia est *indirecta*, alia *directa*. Prior est, quæ pro suo proximo fine non habet salutem hominum. Köning in Theol. Posit. p. 3. c. 1. De hac vocatione notamus, (a) quod fiat præprimis quatuor modis (1) p̄ *contemplationem creaturarum*, & hac vocatione gentes fuisse vocatas, disputat Apostolus Rom. 1. v. 19. 20. 21. (2) p̄ *testimonium conscientia*, hanc vocationem insinuat Apostolus Rom. 2, 15. vocat illam opus legis cordibus inscriptum, quæ lex perperam à Scholasticis definitur p̄ dictamen rectæ rationis. (3) *fit per famâ generatè de Ecclesia*, in qua colitur verus Deus, & de miraculis ibidem editis. (4) deniq; per *illustria documenta illorû, qui ex gentilismo ad verum Dei cultum se applicuerunt* Act. 2. v. 5. (β) quod illa indirecta vocatio non ducat immediatè ad salutem, quod contra Arminianos hodiernos observavit Hülf. Disp. 2. Diatrib. de Auxil. gnr. Nec per eam detur assensio fidei, qui error est Weig. part. 2. Postil p. 14 & Salmurienfium. Mauritius in Fat. Calv. §. 51.

§. 2. Directa verò dicitur, quæ intendit, & p̄ fine suo proximo habet agnitionem voluntatis divinæ, in Evangelio revelatæ, & Salutem æternam, communiter distribuitur in *ordinariam*, & *extraordinariâ*. hæc dicitur, quando vel immediatè, vel per ipsam Dei vocem, vel per miracula q̄s ad salutem vocatur: illa fit per externû verbi ministeriû.

Meisn.

Meisn. Diss. 13. q. 3. S. 15. Danhaw. in Hodom. Calv. p. 7. Ph. 9. p. m. 1944. ita procedit. καὶ ἰδοὺν prædicati Evangelii intelligitur vel negativè, quatenus nemo absoluto odio exclusus est ab ejus communicatione, ad quem modum etiam Ecclesia est, & dicitur Catholica omni tempore, quia neminem à suo sinu absolutè arceat, vel passivè, idè, vel virtualiter, quatenus passim nuntiis, fama, fulguribus gratia omnes & singulos invitat, vel actualiter, quatenus actu vocatio præconio ubi vis, & semper personat. Postremò modò Evangelii prædicatio non est Catholica, intercedente hominum ingratitude, qua nemesis divina, & fames verbi lacebitur, primò verò modò semper est, fait, erit Catholica &c. Ordinaria vocatio vel est nuda, & indifferens, sic est universalis, vel cum fructu, & sic est salutaris. Rom. 8, 30. & particularis Matth. 10, 25.

§. 3 Solent etiam ita vocationem considerare, ut attendunt. (1) Dei intentionem. (2) Mandatum. (3) Promissiones. (4) Ipsum præconium: & in his omnibus universalitatem vocationis adstruunt. Meisn. Anthrop. Diss. 13. q. 3. S. 5. Observamus ulterius. 1. Medium, p quod vocat Deus, quod est verbum, quo nobis voluntas Dei manifestatur, & beneficia per Christum parta offeruntur. 2. Efficaciam hujus verbi. Est hoc verbum vi, & efficaciâ divinâ, quoad rem eadem cum virtute Spiritus S., quoad modum habendi, differente, quippe quæ vis in Deo est originaliter, in verbo autem participativè. Hanc vim etiam semp habet, licet non semp effectum consequatur. 3. Æqualitatem efficaciz hujus, in ordine ad Electos, & Reprobos, quæ in hoc consistit, quod hoc verbum æquè sit reprobis, quàm electis odor vitæ in se, dico in se; nam ex accidenti sapè hic odor vitæ fit odor ad mortem. 4. Solent Theologi nostri hoc loco certos efficaciz verbi gradus observare, in quibus enumerandis non una est Theologorù ratio. D. König in Theol. Post. illos hoc ordine ponit. (α) est gratia incipiens, qua p verbum objectum salvificum pponitur, & connata in capacitas aufertur. Hæc respicit intellectum. (β) est gratia præparans, quâ cum naturalis, tum habitualis, simplex & vincibilis repugnantia inhibetur, ne fiat morosa. Hæc respicit voluntatem. (γ) gratia operans, qua Spiritus S. vires credendi operatur in convertendo. (δ) excitans, quâ homo ad conversionem instigatur, & propositum conversionis efficitur. (ε) perficiens, quâ ipsum fidei actum, mediante, verbo Spiritus S. producit. Ex his omnibus patet, (ζ) quod Deus omnibus hominibus velit fidem dare, quippe

quæ est unicum medium ex parte homines, ea bona, quæ p̄ verbum in vocatione divina offeruntur, acceptandi.

§. 4. Pergimus jam ad nostræ thesios probationem. Probatur a. ex Matth. 11. 28. Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, ego reficiam vos. Ex hoc loco tale fuit argumentum *Q omnes laborantes, & oneratos invitat sermō, ut reficiat eos, ille vocat omnes homines ad salutem. Atqui Christus &c. E. Minor est in textu. Major verò probatur partim, quia omnes homines sunt onerati peccatis, tum quod reficere hic sit nihil aliud, quàm à peccatis liberare, cælestia solatia impertiri, & tandem æternum salvare. Resp. Adversarii communiter Neg. Maj. rat. neg. est, quia p̄ omnes laborantes, & oneratos nō intelligunt omnes peccatores, sed tantum eos, qui hoc onus peccati sentiunt, & sub illo ingemiscunt. Resp. 1. Hoc dicitur, non probatur, in hæremus literæ, quæ temerè deserenda nō est. 2. Repugnat hæc responsio principiis Calvinianorum, qui omnes Electos dicunt vocatos, sed si illi tantum vocati, q̄ sub onere ingemiscunt, Paulus fuit arcendus à numero vocatorū, qui erat aliquando sine sensu legis, & peccati, quod etiam adducit *Corbm. de Prædest* p̄ 32. 3. Repugnat explicatio illis locis, ubi, etiam vocantur reprobi, & vocationi rebelles. *Esa. 65. 2. Jer. 7. 8. Matth. 21. 37. c. 22. 3. 4. 5. & seqq.* Quidam verò, & in illis Piscator, etiam *criticam* hic exercent, & quod antea dictum erat in sua responsione, ita volunt probare; Piscator enim dicit *κοπιῶντες*, & *πρῶτος μένος* notant tantum in sua significatione ejusmodi summe defatigatos, & ingemiscentes; sed quoad primum verbum refutatur à Beza in not. ad N. T. Matth. 6, 18. quoad alterum verò non uno scripturæ loco, *Luc. 11. 46. Matth. 11. 30.* ubi insinuat generalis harum vocum significatio, ad omnem laborem extensa. Porro adducimus p̄ firmanda thesi locum Joh. 1. 9. Christus illuminat omnem venientem in hunc mundum. Plura hic non accumulabo, sed p̄ efficacia verbi militat Loc. Jacob, 1, 21. Pro æqualitate sunt verba Chamieri lib. de Con. c. 5. *Semen, inquit, est verbum Dei, ac omne semen in se ipso vim habet, quam suo tempore exercet.* Jam quod p̄ se tale est, id apud omnes idem & æquale est, neq; n. ignis, qui nobis urit, potest boreales frigore consistipare. Verba sunt: *Danbarw. in Hodom. Calv. p. 3053.* De ordine, & successione in operatione Spiritus S. egregie loquitur illa parabola de Semine Marc. 4, 27. 28. Quod verò fidem Deus sermō velit omnibus dare, quamvis posita sermō vocatione, quippe quæ ad fidem tendit, de*

ca.

ca dubitare non licet: adducam tamen pro eo stabilicndo locum in-
fignem Act. 17, 30. Et tempora quidem hujus ignorantie, cum halle-
nus diffimularit Deus, nunc annuntiat hominibus, ut omnes ubiq; re-
fipifcant. Jam poenitentia non est sine fide.

S. 5. Adducam quoq; testimonia librorum Symbolicorum, idq;
eò magis, quia calumniantur Calviniani, quòd in Aug. Confess. art. 5.
p. hæc verba, ubi *Et quando visum est Deo*, respexerint nostræ Eccle-
siæ ad absolutum decretum, ut *Crocus, Alting. & alii*, contra quos vid.
Meisn. in Vind. Aug. Conf. art. 5. tum etiam, quia *Neodorpheus in Lu-
thero Orthodoxo p. 370. Croc. in Com. Aug. Conf. c. 25. & 50.* arguit
Lutheranos, quòd recesserint à doctrina Aug. Conf. de Vocat. & Vir-
tute verbi, ita autè intonant Ecclesiæ nostræ in Solida Declaratione p.
812. *tota Sacratissima Trinitas Pater, Filius, & Spiritus S. ablegant
omnes homines ad Christum, tanquam librum vite, ut in eo aternam
patris prædestinationem investigent, & cognoscant, & paulo post: hanc
dulcissimam concionem vult Deus Pater, ut omnes audiant, vult, ut ad
Christum veniant. Hic verò omnibus hominibus absq; ullo discrimine
testis locupletissimus est, hanc esse Dei voluntatem, ut omnes homines
ad Christum veniant, qui peccatis gravati, & onerati sunt, ut ab ipso
recreentur, & salvi fiant. Form. Conc. p. 815. & 816.*

S. 6. Thesi nostræ se opponunt Calviniani in multis capitibus. Sic
negant, Deum omnes homines vocare; sed tamen hoc faciunt cum ali-
quo discrimine, non tam quoad rem, quàm linguam, tres autem mo-
dos loquendi observamus. (1) Paræus in Iren. 142 dicit: *Promissiones
gratiæ sunt universales, pertinentq; ad omnes, quoad invitationem, præ-
dicationem, & mandatum credendi.* Sed ad hoc respondet D. Sigw. in
*Admon. de Iren. p. ead. Sunt hæc mera præstigia, quibus fascinare vult
simplicium oculos, ut vel aliquod concedere velle videatur &c.* Lubri-
cum Paræi ingenium etiam notat *Menz. in Exeg. Aug. Conf. art. 7.
p. 363.* Paræum alii sequuntur, de quibus par esto judicium. (2) Alii
verò dicunt: Deum quidem omnes homines vocare tam Electos, quàm
reprobos; sed hos voluntate signi, & inefficaci, illos voluntate efficaci
& beneplaciti. Hæc sententia non indiget multorum testimoniis,
quippe frequentius nihil est in Reformatorum Scriptis, hac distin-
ctionis applicatione, breviter saltem proponam verba *Burani loc. 36.
§. 24 p. 396 quamvis generaliter omnes compellet vox Evangelii, ma-
rum tamen est, & singulare fidei donum, eo quod non omnibus patefiat bna.*

chium Domini. (3) Alii tamen nec ipsam universalitatem in voluntate signi reliquam sinunt, in cuius probationem *Danbaw. Hodom. Calv. p. 1830. citat. Maccov. Diss. 2 de Præd. p. 5. ita loquentem. Etiam verbum aliquibus revelat, ut impingant, nec omnibus dat oculos ad videndum, aures ad audiendum, mentem ad intelligendum, sed occæcat. Quomodo quæso omnes, & singulos salvos fieri voluntate signi, dici potest.*

§. 7. Hi omnes in re ipsa conveniunt, Deum reprobos serio, & vocatione efficaci nunquam vocare, vel vocare decrevisse. Hinc etiam *Spanh. Exercit. de grat. univers. Præf. ad Lect. p. 8. ita loquitur. Verè dicere possumus, doctrinam illam, (de vocatione universali) insar colossi Nebucadnezaris, caput aureum habere, sed corpus sibi dispar, & desinere in metallum vile. Virgines pulchras Poeta olim finxere, quæ in piscem desinebant, vel in serpentem, idem hic locum habet, & ut poma Sodomitica colore pulchra tactu vaneunt in cineres, & favillas, sic speciosa & pompatica illa gratia penitus expensa, tandem in merum ludibrium abit, & in vana præconia lingua. Ulterius circa medium vocationis verbum sc. variè peccant, sic sepeant illud à suâ virtute, quam ex Spiritu S. habet. Hinc illa distinctio inter vocationem externam, materialem, signi, ad viam præcedentem, oblate gratia, communem, & internam, formalem, beneplaciti, subsequentem, gratia indiæta, singularem, quibus verbis utramque vocationem proponit *Polanus l. 6. Syntagm. c. 35. p. 2893. Hinc Synodici in iudicio exterorum p. 190. Deus in regeneratione nature voluntatis congruenter agit, non tantum Patheticis invitationibus &c. verum etiam supernaturalibus facultatibus, IMMEDIATE eam inclinando. Sanè si hoc immediatè fit, quomodo verbum erit organon?**

§. 8. Equidem protestantur non semel, se statuere, Spiritum S. per verbum verè operari, ita etiam passim loquuntur: sed hæc protestatio est sine omni effectu, monet *Danbaw. in Hodom. Calv. cont. Beuml. statim enim recidit, procedente explicatione, in id, quod antea protestatione à si amoliri conabantur, & verbum non tam Organon, quàm comitem operationis faciunt, vel ita, ut Spiritus S. non per verbum, operatione organicè effectrice, sed cum verbo fidem operetur, si tamen sunt, qui hoc serio statuunt, cum illis rem non agimus, ita verò videntur serò hanc causam agere Helvetici, in confess. posteriori c. 18. p. 35. Cavendum, ne ea quæ sunt conversionis nostræ, & institutionis, ita occulte virtuti Spiritus S. attribuamus, ut ministerium Ecclesiasticum evacuemus.*

§. 9.

§. 9. Porro negant, æqualitatem efficaciz, nam verbum in se in reprobis *ἄεργον* statuunt, quippe quos Spiritus S. non intendit convertere propter absolutum decretum: in electis verò tantum operosum. Deniq; ordines illos, & gradus nostræ conversionis non parum turbant, per disputationes de gratia prædeterminatrice, & irresistibili, de qua in sequentibus commodius agemus. Postremo negant, quod Deus serio velit omnibus hominibus fidem dare salvificam, ita enim Chamier tom. 7. l. 15. c. 20. p. 722. *Fides non potest esse in reprobis.* Et Britanni in Synod. Dord. p. 767. *non Electi ad statum justificationis, & adoptionis nunquam perveniunt.*

Th. V. Prædeterminatio facta est intuitu fidei.

§. 1. Superfedebo, dum brevitati studeo, varias fidei significaciones, & divisiones, quæ aliunde notæ satis sunt, recensere, hoc saltem monens, fidem organicè, & in respectu ad suum objectum hic à me supponi, ita ut ratio intuitus non sit præcise actus noster, vel ipsa apprehensio, s. ex se & sua natura, s. ex benefica, & liberali Dei reputatione, vel acceptatione dignitatem aliquam habens; sed unice objectum justificum apprehensum: Konig in Theol. Pos. p. 206. exinde jam fluit, quod gratia Dei, & meritum Christi in decreto prædeterminationis omnino respiciantur, tanquam legitima ejusdem principia, cum fides ex illorum apprehensione omnem suam dignitatem habeat, & posito fidei intuitu, talis probatio non sit de novo instituenda.

§. 2. Catena verò actuum divinorum à nostris Theologis, *Meisn. Disp. 14. p. 157.* & *ipsis etiam libris Symbolicis p. 802.* Soli, declar. hic solet explicari, & hic alii plures, alii pauciores gradus constituunt, prout hanc materiam l. parcius, l. uberius pertractant. Form. Concord. l. c. ponit. 8. gradus hoc ordine. 1. decretum de universali redemptione. 2. de Universali oblatione beneficiorum meriti Christi. 3. de conversione per verbum. 4. de adoptione, & justificatione. 5. de renovatione, & sanctificatione. 6. de tutela, & defensione credentium. 7. de conservatione ad finem vitæ. 8. de æterna glorificatione. *Meisn. verò in Anthropol. Disp. 14. p. 136.* ponit 10. gradus hoc ordine: 1. decretum *ἄνωγειας*, vel creationis. 2. prævisio lapsus, 3. decretum *ἰανθωγειας* vel regenerationis. 4. Consiliū de mediis. 5. prævisio eorum, qui mediis sunt usuri vel non. 6. *εὐδοκία*, beneplacitum *ἰεσοῦς* vel propositi, de illis paucis, qui sunt mediis usuri, glorificandis.

(7)

(7) *πρόγνωσις*, præscientia specialis. (8) præscitorum dilectio. (9) dilectorum electio. 10. Electorum prædestinatio. Sunt, qui magis concisè procedunt, & ponunt 1. *πρόθεσις*, 2. *πρόγνωσις*, 3. *προορισμὸν*, vel prædestinationem. König Theol. posit. p. 115. In his gradibus executio cum decretis si convertitur, summa ubiq; erit concordia; sed propter difficultates varias, in examinanda Heterodoxia adversariorum, circa hanc thesin brevis ero, & ad probationem theses properabo.

S. 3. Primum autem fundamentum sumam ab ipso proposito ex Eph. 1. v. 11. Rom. 8. v. 28. 2. Tim. 1. v. 9. Hinc ita arguo. *Qui actus Dei sit secundum propositum in actu salutis, ille sit intuitu fidei. Atque actus prædestinationis. E. Minor est in locis citatis. Major verò in propatulo erit, si ex verbo divino collegerimus, quid sit divinum propositum in hoc articulo, scilicet quod sit propositum solvendi eos, qui in fide in Jesum Christum, usq; ad finem vitæ perseveraturi sunt. Joh. 3, 16. Equidem excipiunt, quod in locis citatis *πρόθεσις*, & *προορισμὸς* sint Synonima; sed ineptè admodum, sicut enim sensus esset nugatorius in verbis Apostoli, ita enim sonaret, *προορισμὸς* factus est secundum *προορισμὸν*; Quare etiam Zanchius hic Piscatorem, aliosq; deserit, & discrimen admittit lib. 5. de N. D. c. 2. Secundum fundamenta per am ex Theol. 2. v. 13. *elegit vos Deus ab initio ad Salutem, in Sanctificatione Spiritus, & fide veritatis*. Verba quamvis clara sint, torquentur tamen à Calvinianis; excipiunt enim 1. Fidem referri ad Salutem, non electionem, in hoc dicto, se verò concedere, fidem, in executione decreti electionis, esse causam organicam salutis; sed contra ipsam textus literam hæc effutunt, dicit enim textus, *elegit nos in fide*. Porro regerunt, hæc non posse causas electionis ab Apostolo assignari, quia alias idem colligerem de Sanctitate, quod & illa esset causa prædestinationis, sed hoc nec ipsi admittimus, cum Sanctitas sequatur, non verò producat justificationem, & salutem, quæ easdem, juxta nos, habet causas; cum electione. Resp. Sanctitatem I. c. nõ explicandam esse p. bona opera hominis, ut sapius sit in aliis locis, sed p. opus Spiritus S. quo in nobis operatur fidem, & nos in Christo sanctificat, vel non tam Sanctitatem in nobis, quàm Sanctificationem Spiritus S. in nostris cordibus.*

Thesi nostræ repugnant præcipuè Pontificii, Calviniani, Sociniani. Verba Socini præf. c. 13 fol. 602. ita habent: distinguit electionem in firmiorem & infirmiorem; illam à nostro studio, nostrâq; diligentia maxime

maximè pendere, & si quis rem diligentius consideret, in inferiore electione etiam hominis voluntatem requiri, & factum, ita ut sine voluntate nostra salus nobis non comparatur, & nihil planè efficiatur; cum ne ipsa quidem electio absq; voluntatis nostre libera actione aliqua esse, aut consistere ullo modo possit. Cœterum hîc tamen observandû, quòd jam ante, circa thesin primam monui, per electionem ipsis intelligi destinationem certorum individuorum ad salutem, in tempore factam, per prædestinationem verò, quam ab æterno factam concedunt, intelligunt propositum Dei, & ab hac non tantùm opera; sed etiam fidem excludunt, ita enim *Crellius*: *Prædestinatio, ut ipsa vox quodammodo indicat, fidem & pietatem antecedit, electio eam demum consequitur, Sc. Lib. de Deo, & attrib. Divin, c. 32.*

S. 4. Calviniani autem hîc omnibus se viribus opponunt cum suo absoluto decreto, quòd nostri solent appellare Phantasma phantasmatum, *Menz.* illud nominat sceptrum, juxta cujus nutum, & tenorem totam Scripturam oportet explicari. *in AntiCroc. Diss. 4. p. 93. Dank.* comparat cum Paladio Trojano, cum igni Vestali. Ipsi etiam *Genevenses in Act. Synod. p. 212.* vocant cor Ecclesiæ, & Palladium. Vi hujus decreti Deus ante justa fundamenta mundi, secundum liberissimum voluntatis suæ beneplacitum, ex mera gratia, certam quorundam hominum multitudinem, aliis nec meliorum, nec digniorum, ad salutem elegit, *in Christo. Sc. Syn. Dord. p. 380.* In constituenda verò catena actuum absoluti hujus decreti mirum in modum inter se pugnant, & tumultuantur, propter varias sententias supra, & infra lapsariorum, *Categoricorum & Hypotheticorum*, de quibus mox ordine dicam, primùm tantùm in genere ordinem decretorum recensebo, ordinat hos actus *Bez. in Coll. Momp.* Idem paulò fusius præstitit *Zanch lib. 5. c. 2. q. 1.* & alii passim; sed rem altè ponderatâ celeberr. *Theol. Meisn.* ita explicat *in Antrop. Diss. 14. p. 128.* ut ponat quindecim gradus, quorum 6. priores repræsentant ipsum *Decretum*; 9. verò posteriores *Decreti Executionem.* Ordo hic est, (1) *Propositum de manifestanda gloria in hominibus.* (2) *Absolutum decretum, de quibusdam glorificandis.* (3) *Glorificendorum specialis præscientia.* (4) *Præscitorum dilectio.* (5) *Dilectorum electio.* (6) *Electorum prædestinatio.* Haec enim *Decretum*, sequitur *Executio.* (7) *Prædestinatorum creatio.* (8) *Creatorum corruptio.* (9) *Corruptorum redemptio.* (10) *Redemptorum vocatio.* (11) *Vocatorum fides,* (12) *Fidelium justificatio.* (13) *Ju-*

D

stifica-

stificatorum conservatio. (14) Conservatorum glorificatio. (15) Et
hæc glorificatione orta gloriæ diviniæ manifestatio. Et hic ponunt, ut
ibid. monet Meisn. Calviniani ordinem *Analyticum*, & *Syntheticum*.
Ille usurpatur, si à posteriore ascendo, hic, si à priori descendo.

§. 5. Datur verò in cæteris consensus, saltim de hoc inter Calvinia-
nos litigatur, an creatio, & lapsus ad *media executionis*, ut hic positum
est, an vetò ad *conditionem objecti*, hominum *prædestinatorum* perti-
neant, vel an homines prædestinandi in prænotione divina, *ante crea-
tionem*, & *lapsum*, cum peccato, considerentur: item, quod de univer-
sali *objectiva* monent *Hypothetici*, de quibus jam dicam. Ponun-
tur ergo 1. *Supralapsarii*, qui statuunt, decreto divino *totali*, vel cum
electivo, tum *reprobativo*, substernendum esse hominem nudè creabi-
lem, Deumq; decrevisse, ordine prius, quàm creare decreverit, homi-
nes quosdam ad vitam eligere, quosdam reprobare. Huic sententiæ
Calvinus, quicquid etiam disputet *Amyraldus*, p̄ eo liberando, subscri-
bit *l. 3. Inst. c. 21. §. 1. p. 327. non pari conditione creantur omnes, sed
aliis vita æterna, aliis damnatio æterna p̄ ordinatur. Itaq; prout in
alterutrum finem quisq; conditus est, ita vel ad vitam, vel ad mortem
prædestinatum dicimus.* *Amyraldus* quomodo refutetur in defenden-
do *Calvino*, vid. *Curcellæus in Vind. de jur. Dei c. 10.* Et hæc sententia
placet *Bezae*, *Zanchio*, *Chamiero*, *Piscatori*, *Guilbelmo Twysf*, &c. Ma-
ximè verò hoc deducunt, ubi incidunt in explicationem *c. 11. ad Rom.*
Hic verò notamus illud, ut eo melius intelligantur Calviniani, aliter
ipsos loqui de decreto, aliter de executione decreti. Sic, si & ipsi su-
pralapsarii in scriptis suis admittunt respectum ad peccatum, exponi
hoc debet de executione. Hinc illa verba *Amyraldi*, *de jure Dei p. 51.*
*Nemo unquam in doctrina de prædestinatione adeo fuit præsumptus, ut
voluerit, homines ad æternos inferorum cruciatus, ex mera Dei volun-
tate, seposita peccati consideratione, fuisse damnatos.*

§. 6. Porro supralapsarii sunt in duplici differentia, quidam dicun-
tur *Potentiales*, alii *Actuales*. *Potentiales* sunt illi, qui Deum potuisse
quidem creaturam absolutò dominiò ad exitium damnare, non tamen
id fecisse, docent, & hanc sententiam ipse *Moses Amyraldus*, qui cæ-
teroquin acerrimus *Supralapsariorum* est oppugnator, defendit, ita
enim loquitur in *tract. de Prædest. c. 4. Si Deus statim, postquam ho-
minem condidit, eum in profundam inferorum abyssum demersisset,*
nullâ habitâ ratione actionum ipsius, s. bonarum, s. malarû, tantum

ne

ut summum suum in creaturas jus ostenderet, debuisse hominem in ea severitate non invitum acquiescere, quia creatura Creatoris est, ex absoluto, & indefinito jure. Pro hac sententia à Danhaw. in Hodom. Calv. p. 102. & seqq. citantur Szörlorius, Massonius, & alii Principium autem sententia hujus rejicit idem autor ad Petrum de Alliaco. Actuales autem Supralapsarii sunt, de quibus jam supra diximus.

§ 7. Sub vel Infralapsarii, qui hominem lapsum ponunt objectum decreti, & hac sententia magno numero defenditur, & placet etiam Synod. Dord. art. 2. de prad. p. 280. vid. *Waleum loc. de Elect. p. 373.* Disputatio hic fervet maximè de reprobatione, ejus verò cum faciunt duos actus, *Præteritionem, & Damnationem* (priorem vocant Scholastici decretum non dandi vitam, reprobationem passivam, privativam, negativam; posteriorem verò reprobationem activam, positivam affirmativam) concertatio est inter Infralapsarios, an Deus peccatum attenderit in utroq; actu, an verò tantum in posteriori: quod in Reprobatione positiva tantum respiciatur à Deo peccatum, defenditur à bene multis, ita autem *Palatini p. 514. Causa Reprobationis, cur quibusdam gratiose electis, ceteros præterierit, est beneplacitum Dei, s. liberrima, & justissima ejus voluntas, causa autem damnationis est peccatum cum originale, tum actualia, adversus legem, & Evangelium admissa.* Similia habent *Britanni p. 505. Hasiaci p. 535. Emdani p. 97.* Sunt tamen alii, qui etiam ad decretum non dandi vitam, s. Reprobationem negativam peccatum extendunt, verba sunt *Maresii in Anti-Christ. revel. l. 2. c. 1. p. 19. cit. à Danhaw. in Hod. p. 119. Reprobationis negativa conditio antecedens est peccatum, & illius servitus, qua hominem reprobabilem facit, positiva verò, qua est adjudicatio ad penam, causa sunt peccata reproborum.*

§ 8. Præter illos, quos hætenus adduximus, disensus, novus eritur inter Hypotheticos & Catheticos; Hypothetici (hoc nomine illos ipse Rivetus insignit) divinam gratiam extendunt ad omnes homines, hoc modò: Deus vult omnes salvos fieri, si credant, unde etiam nomen sortiti sunt. Horum primum ponunt *Ramus*, post eum *Mosen. Amyraldum*, plures non commemorat *Spanh*, sed longè plures recenset in Germanis, *Danhaw. in Hodom. Calv. p. 121.* Cathetici verò, vel Anti-Amyrardini sunt; qui negant illum misericordie universalitatem, & limitatè quosdam saltem Deum velle salvos fieri, contendunt, Hac, qua potuit fieri brevitate, de variis senten-

tiarum divortiis inter Calvinianos circa præsentem materiam dicta
 sufficiant, hoc saltem ex Danh. l. c. observare licet: 1. dari inter *Supra*,
 & *Infralapsarios* quosdam *medios*, quos ille vocat *abstractivos*, juxta
 quos homo *præcisè, indefinitè, & absolutè*, quatenus nec *labilis*, nec
lapsus, nec *creabilis*, nec *creatus* reputatur, ponitur objectum decreti
 prædestinationis, & reprobationis. Pro hac sententia citat ille *Depu-*
tatos Synod. Zudiboll. in judicio provinciali p. 97. 2. Omnes illas sen-
 tentias redigi ad *Supralapsarios* actuales, si hypotheses Calvinianorū
 executimus, maximè verò intereunt omnia argumenta, ex *Rom. 9.* pe-
 tita, si *infra* lapsariorum obtinet sententia, quod etiam celebris Calvi-
 nista Curcellæus observat contra *Mosen Amyraldum*, ideoq; etiam
 sententia *Supralapsariorum* in *Syn. Dord.* non est expressè damnata,
 colligunt quidem quædam ex clausula; sed *Supralapsarii* hæc tanquā
 obscura ita interpretantur, ut sibi non obsint illa; Verùm videamus
 etiam Pontificios.

§. 9. Intricata sanè, & periculosa in hoc capite est Pontificiorum
 doctrina. Non recensebo jam concertationes Scholasticorum, in qui-
 bus *Occam* & *Biel* ferè idem cum *Pelagio* docent; contra *Thomas*,
Bonaventuram &c. mitiores sunt, & *Semipelagiani* audiunt. *Menz. in*
A. C. p. 336. silentio quoq; involvam Disputationes, quæ hodiernum
 inter Pontificios voluntur. An Prædestinatio secuta sit præscientiam
peccati originalis originantem, s. Adamitici, an verò *peccati origina-*
lis originati, Omnibus hominibus connati, quod disputant, ut statetur
Bec. p. 163. propter *Mariam Virginem*, quæ prædestinata est, sed caruit
 peccato originali, juxta *Jesuitas*, & alios. Hoc tantum breviter nota-
 bo, duas esse hodie palmarias sententias in hoc articulo inter Pontifi-
 cios. In *priori* sunt illi, qui dicuntur *Semipelagiani* à nostratibus, illi
 docent, prædestinationem factam esse intuitu bonorum operum, sub-
 scribit illis *Becanus*, qui p. 192. longam seriem eorum nescit, qui cum
 eo hoc simul statuunt. Notamus tamen, hoc non simpliciter esse ac-
 ciendum; faciunt autem tres classes prædestinatorum, in *primâ* põ-
 nuntur *Electissimi*, qui ita sunt confirmati in bono, ut non possint pec-
 care, adeoq; v. possunt nõ salvari, tales *Maria Virgo*, *Apostoli*, & pauci
 alii. *Greg. de Valent. rom. 1. Diss. 1. qv. 23. punct. 445.* de his accipiunt
 verba salvatoris. *Pauci sunt Electi. Vid. etiam Cornel. à Lap. ad Matt.*
20. p. 379. In *secunda* ponunt *infantes paulò post baptismum defun-*
ctorum, de illis dicit *Becanus p. 164.* eos prædestinatos esse ad gloriam,
 sine

sine prævisis meritis propriis, non tamen sine prævisis meritis Christi
In tertiâ sunt adulti, & de his demum verum est, quod docent, scilicet
 homines prædestinatos esse intuitu bonorum operum, de fide hic est
 altum silentium, cum tamen contra opera tam clara sit litera 2. Tim.
 1, 19. *Qui nos liberavit, & vocavit vocatione sancta, non secundum ope-*
ra nostra, sed secundum propositum, & gratiam, quæ data est nobis in
Christo Jesu ante tempora secularia. In posteriori sententiâ sunt illi,
 qui ad Calvinianorum castra accedunt, docentes, prædestinantem vo-
 luntatem, vel intentionem dandi ita esse gratuitam, ut nec meritum
 Christi, nec meritum hominum hic attendatur, sed regnare hic nu-
 dum beneplacitum divinum; quoad voluntatem verò exequentem, Deû
 respicere in adultis bona opera. Huic sententiæ se addicunt *Cardina-*
lis Bellarminus lib. 3. de amiss. div. grat. c. 12. l. 2. de grat. & lib. arb.
c. 8. greg. de Valent. rom. 1. Diss. 1. q. 23. punct. 4. §. 4. Suarez. lib. 3.
de Aux. Grat. c. 17. Tanner. in Synop. doctr. de præd. cujus verba, quia
 pauca sunt, recensere. *Corona ex meritis confertur, quæ gratis præ-*
destinatur, Ordinationem graduum, angustia disputationis exclusus,
 non ponam, *vid. Menz. in Exeg. Aug. Conf. p. (m) 337. Videbimus ad-*
 huc paucis de gratiâ resistibili & amissibili, de quibus multa in Scholis
 adversariorum.

Th. VI. Gratia DEI est resistibilis.

§. I. Tria hic à nobis sunt præstanda. 1. Termini sunt evolvendi,
 2. Status controversiæ est formandus. 3. Connexio terminorum testi-
 moniis Scripturæ S. firmanda erit. Quantum ad terminos attinet,
Subjectum nobis facit gratia. Gratia in sua latitudine non dicitur à
gratis dando, nam hæc nominis notatio est nimis angusta, cum tan-
tum gratiæ gratis datæ conveniat; non autem gratiæ propriæ & prin-
cipaliter dictæ. Nam gratia in scriptura principaliter significat gra-
tuitum DEI favorem, & amorem erga nos homines. Figuratè verò,
vel per Meronymiam, effectum gratiæ vel favoris divini. In priori
significatione dicitur activa; In posteriori passiva: Illa est gratia er-
ganos; hæc in nobis: ad illam habemus nos objectivè, ad hanc subje-
ctivè, vid. Gerh. Conf. Cath. art. 22. de grat. Meisn. Anthr. Diss. II.
 Usus gratiæ activæ in Epistolis Pauli est frequentissimus. Scholastici,
 & Pontificii varias præferunt gratiæ divisiones. *Bell. lib. 1. de grat. &*
lib. arbit. Distingvit (æ) inter gratiam æternam, & temporariam;
 illam definit per amorem, quo nos Deus ante mundi constitutionem ab

ipsa æternitate dilexit: hæc dici, ait, beneficium justificationis, & vo-
 cationis, quæ ex æterna gratia, ut effectus ex causa derivatur: Cum a-
 eadem sit gratia justificationis, & salvationis, quæ est electionis, Or-
 thodoxi Theologi distinguunt inter gratiam æternam, & ejus mani-
 festationem. Gerh., & Meisn. ll. a. (β) *in gratiam gratis datam, &*
gratum facientem (γ) gratiam gratum facientem distinguunt in ha-
 bitualem, & actualem. Quod autem in nobis non est inhærenter, neq;
 potest esse salva veritate Evangelica, illud non potest dividi in gratiã
 habituale, & actualem. Atq; gratia gratum faciens in nobis nõ est. &c.
 E. Minorem stabilivit Paul. Eph. 1, 6. ubi docet, quod gratia æterna
 nos faciat gratos. Hæc autem non potest esse gratia gratum faciens
 habitualis. Paulum sequuntur Oorthodoxi Theologi Gerh. l. c. c. 1.
gratia gratum faciens non est qualitas, per modum habitus in homi-
ne permanens, sed gratuitus DEI favor, & Meisn. Antrop. Disp. II. q.
3. §. 14. Quomodo enim in nobis esset gratia gratum faciens, cum
Luc. 17, 10. dicatur: si omnia feceritis, dicitur, servi in utiles sumus. Et
quicquid est in nobis bonarum qualitatum, vel virtutum, id donum
Dei est, & ad gratiam gratis datam, non gratum facientem pertinet.
 Quamobrem Chemnitz, part. 1, Exam. Concil. Trident. de fid. just.
gratiam gratum facientem habitualem vocat figmentum Pontificio-
rum, & Scholasticorum. Nam unum idemq; ait Hutt in form. Conc.
art. 3. de Just. fid. p. 285. Non potest simul subjective inhære, & ex-
tra Subjectum subsistere; gratia igitur gratum faciens non potest esse
 habitualis, & inhærens. Quibus ostensis, & concedendis, aperte se-
 quitur, quod Scholasticorum divisiones gratiæ gratum facientis ha-
 bitualis, ejusq; prædicata omnia sint hominum inventa, quibus or-
 thodoxa theologia conspurcatur, quæ non ex scholis, sed divinis li-
 teris gratiæ distinctiones exponit, & indicat. Quamobrem negat,
 quod (1) gratia gratum faciens dividatur in habitualem, & actualem.
 (2) ea sit gratia gratis data. (3) gratia gratis data nos Deo gratos fa-
 ciat. (4) gratia gratum faciens sit donum gratuitum à DEO collatum
 præcipuò ad unius cujusq; propriam salutem spirituales. (5) Ea
 consistat in motione quadam, & actu transeunte; & per modum qua-
 litatis in nobis permaneat. (6) complectatur varios habitus superna-
 turales. (7) Ea consistat in habitibus fidei, spei, & charitatis. (8) actu-
 alis sit gratia auxilii specialis, vel auxilium, vel motio quadam Dei,
 qua homo ad operationem, quæ naturæ suæ vires superat, elevatur. (9)

Im.

Implicet, gratiam esse, & non gratis datam. (10) gratia gratum faciens; nobis nihil agentibus, etiam in somno inlit. (11) Gratia gratum faciens actualis sit auxilium speciale, quod distinguitur in gratiam excitantem & adjuvantem, operantem & cooperantem; & quæ sunt alia inventa humana. Hactenus de Subjecto.

§. 2. Prædicatum est *irresistibile*. Hic notamus; (1) Dordracenos de barbarie termini resistibilis quæri, quod facile concedimus; neq; enim nos illum invenimus, sed inventum oblatumq; usurpamus. (2) Varios titulos & elogia, quibus ornant illam irresistibilem gratiam, *Paræus act. Synod. part. 1. p. 287. Collat. Hag. p. 217. Prof. Leid. in Cens. p. 167.* vocant. *Insuperabilem. Vim vericordiam. Coll. lib. 2. Inst. c. 3. §. 11. Inflexibilem. Gomar. Indeclinabilem. Coll. Hag. p. 247. Geselinus in Specim. c. 4. p. 17. Vim omnipotentem.* Plura encomia vid. ap. *Hülfs. Diss. de grat. convers. c. 2. §. 23.* 3. Resistibile non dicit violentiam oppugnationis Physicæ; quæsi uoluntas impugnet Spiritum S., eumq; ceu inferiorem, debellaret, quæ sententiam nobis opponit *Wendelinus*. Verùm hic nihil aliud terminus ille significat, quàm non admittere operationem Spiritus S. sive id fiat positivè, contemnendo spiritualia, curandoq; carnalia; s. negativè, non utendo donis oblati, vel concessis, quæ verba sunt *Mauritii in Fat. Calv. §. 55.*

§. 3. Secundum, quod nobis expediendû, est stat9 controversiæ legitime ponendus; hic autem non exigua se offert difficultas, propter dissonas, & discrepantes Reformatorum explicationes; quæ tamen potest fieri perspicuitate, & brevitate verum indagabo. Mira igitur sunt quæ *Maccovius* circa statum controversiæ movet, in *Anat. Arm. c. 43.* ubi ita concipit quæstionem. *An fieri possit, ut Electus nunquam convertatur, & Deo vocanti ad finem usq; resistat, aut gratia divina ita resistat, ut eâ finaliter excidat.* Et quia *Arminiani* suum quæsitum non ita conceperunt, accusat illos, quod fraudulentè quæstionem disputent: sed quis quæso *Arminianus* unquam contra illud quæsitum ita propositum disputavit? Nam idem est: *Electum esse, & nunquã converti;* ac si dicerem: homo est; sed non est rationalis. Deinde, quia gratia alia est *extraordinaria*; ut cum *Paulus* converteretur: alia *ordinariã*; Hæc quæstio teritur non de *extraordinaria* gratia, illam enim irresistibilem esse nec nos, nec *Remonstrantes* negant; sed *ordinariã*, quæ Spiritus S. per *ordinarium* verbi ministerium, conver-

fo-

sionem nostram operari intendit. Et hanc dicimus resistibilem: Unde frustra sunt illi, qui in censura illam gratiam Remonstrantibus opponunt, quod etiam castigant illi Remonstrantes in examine Conf. p. 181. Porro Reformati, monent, se hic non loqui de gratia *externa* sine interna; sed *internam* tantum. Verum quia talis, in sensu Calvinistico, gratiae distinctio, revera non datur, frustra nobis haec exceptio est. At nec de *Interna* gratia quoad omnes gradus hoc disputant, *Parvus in Syn. Dord. p. 312.* pluribus verbis de hoc tractat facit ille ibidem tres gratias: *vocantem s. externam.* huic resisti posse concedit. *Operantem*, de qua ultimò dicit, & *Cooperantem*, quam secundum quid dicit resistibilem, explicat autem hanc resistantiam per luctam carnis, & Spiritus, & trahit huc verba Apostoli, *caro concupiscit adversus Spiritum. R. 7.* Hanc resistantiam à presenti quaestione rejicit, quia non est inter voluntatem & gratiam, sed inter carnem & sensualitatem, (ita enim hunc locum explicat) In mediâ igitur gratia, sc. gratia *operante*, ponit hanc resistantiam, de qua disputatur; facit autem tres speciales gradus gratiae operantis. Verba ipsius ascribam. *Gratia (operans) est motus inferioris à DEO, (ut vocatur ab Augustino) quo intus in mentibus, voluntatibus, vel cordibus nondum regeneritorum operatur ea, quae ad conversionem hominis pertinent. Haec gratia s. notio Dei propria est, quae in quaestionem venit, nec tota tamen. Testante enim Scripturâ, & experientia, sunt hujus gratiae tres distincti gradus, aliquorum enim Deus miseretur usq; bonum illuminationis, & fidei historicae: aliquorum usq; ad bonum fidei temporariae, & alicujus latitiae, aliquorum ad bonum fidei salvifica, & regenerationis. De tertii gradus operatione, quae vocatio interna dicitur, totum quaesitum est, irresistibilem hanc esse, firmissimè probarunt Orthodoxi. Hæc ille. Alii aliter se exponunt, inter quos meritò memorabimus Professores Leidenses, Poliand. Wale. Rivet. Twyße, in censura contra Remonstrantes, illi enim concedunt ibidem, etiam gratiam internam esse resistibilem, quod dubium sanè movere poterat; sed exponendi sunt de gratiâ inefficace. Huc etiam referimus illos, qui hoc exponunt ex hypothesi, tali sc. quòd, postquam fides salvifica jam ipso actu oritur, & orta est, nos illi resistere non possumus, propterea, quia quodcumq; est, eo ipso dum est, necesse est. Proponam verba Palatinorum, in actis p. 690. Irresistibilis, & optimo*

optimo jure dicitur, & est operatio Dei, tunc ex parte gratiæ, quia efficax Dei operatio est in actu posita, cui nemo potest resistere. Rom. 9, 17. prout Christus de gratiâ sapientiâ Apostolis data dixit, cui omnes non poterant resistere. Luc. 21, 15. & Petrus, de gratiâ gentilibus data: Ego quæ eram, qui possem DEUM prohibere. Act. 11, 17. Ex parte voluntatis: nam subdita gratiæ efficaci, jam non vult resistere, & quia non vult, necessariò non vult, sicq; resistere velle non potest, salva sua libertate; nam unumquodq; dum est, necessariò est. An verò vel unicus adeo sanæ rationis expertus daretur, qui hoc in dubium vocaret? Eodem enim tolleretur primum illud principium: impossibile est, idem simul esse, & non esse; ex hypothesi, quòd detur jam fides, quomodo per resistantiam potest non dari? Ex his omnibus patere arbitror, ipsos Reformatos sapius, quid ipsi ponant, non satis recolere, dum absurditatem sententiarum suarum effugere quærent. Nostrates igitur ita formant Statum controversiæ: An, positis omnibus gratiæ auxiliis, adhuc sit in potestate hominis, non converti. Vid. Mauriti. in Fat. Calv. §. 54. Affirmativa nostra est.

§. 4. In hujus affirmativæ probationem, ex Scriptura S. referat illustrem illam parabolam, ab ipso Propheta explicatam. Esa. 5. Vineam dilectam meam in collo pingui, & sepivit eam, & lapides ex ea elegit, & insavit eam generosis vitibus, & extruxit turrinam in ea, atq; etiam torcular in ea extruxit, cumq; expectaret, ut ferret uvas, edidit labruscas. Nunc ergo Habitatores Jerusalem, & viri Judæe judicate inter me, & vineam meam, quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei? cur igitur cum expectarem, ut uvas ferret, edidit labruscas? Qui aurea illa verba secundum fontem Hebræum excutiunt, notant hic non pauca observatu digna, sed quantum ad præsens duo hic notamus. 1. quod Deus dicat se expectasse, & sperasse fructus. 2. Quod omnia fecerit vineæ suæ, & nihilominus restiterit, vel labruscas ediderit. Hinc jam ita arguo. Qui Deo facienti omnia, quæ poterant expectari, in homine convertendo, potest reluctari, et, positis omnibus gratiæ auxiliis, potest adhuc non converti, vel resistere. Atqui de Israelitis, & per hos de aliis hominibus, verum est prius. E. & posterius. Min. est in l. c. Resp. Wende-

E

linus

linus ad Min. Neg. Ad probationem autem, vel locum allegatum reponit, ibi tantum agi de gratia externa, non interna. Resp. proba. Probat ille, quia comparat se Deus vinitori, Vinitor autem non internas vires, sed externum cultum largitur arbori. Resp. 1. nullum simile extendendum est ultra tertium. 2. Hæc Resp. planè non potest consistere. Ratio Vinitor non potest nisi externam culturam arbori præstare, & eâ positâ, dicere licet, se omnia, quæ potuerit, arbori fecisse; sed hæc Deo applicari non possunt, ille enim; quia non externam tantum, sed maximè etiam internam gratiam in potestate habet, illâ igitur internâ omisâ, si se omnia præstitisse diceret, falsum diceret, quod in Deum veracissimum injurium est. Deinde contra externam illam gratiam Wendelini etiam ita argumentamur. *Qui expectat, & sperat fructus, is serio, & non tantum externè, vult ejus conversionem. At qui Deus. E. Negat Wendel. Maj.* quæ ratio negandi? Resp. quia hic Deo spes improprie attribuitur, si proprie, referres in Deum ignorantiam, & imprudentiam. Resp. Largior, in nobis spem esse affectum, constantem ex opinione & desiderio, sed cum in Deo non detur opinio, sequitur pro desiderio maximè sumendam esse spem; at cum desiderio, quod refertur ad voluntatem, imprudentia, & ignorantia nihil habet commercii, quæ respiciunt intellectum. Plura testimonia qui desiderat, consulat loca Es. LX, 2. Ezech. XII, 2. Luc. XIII, 24. Act. VII, 51.

§. 5. Qui nostræ thesi contradicunt sunt præcipuè Calviniani, quorum verba partim circa formationem Status controversiæ audivimus. De gratia igitur irresistibili, observamus, Calvinum hoc suum dogma, tanquam novum, & multis seculis absconditum prædicare. Ita habent verba ipsius, *lib. 2. Inst. cap. 7. n. 10. Voluntatem (Deus) movet non qualiter multis seculis traditum, & creditum est, ut nostra postea sit electionis, motioni aut obtemperare, aut refragari; sed illam efficaciter afficiendo. Illud igitur toties à Chrysostomo repetitum repudiari necesse est: Quem trahit volentem trahit: quo insinuat, Dominum porrecta tantum manu expectare, an suo auxilio juvari allubescat.* At hæc novitas, nobis suspecta, tanto magis erit incitamento, ut ab illa caveamus. Reliquorum verba hic non denuò citabo, quia initio hujus theos de iis

de iis dixi. Ipsi Calviniani onere hujus absurdae sententiae suae premuntur, unde Sacro quodam Silentio eam svadent involvendam, Verba sunt *Molinæ in Anal. Arm. c. 43. Res est, cujus experimentum magis est optandum, quam explicanda efficacia.* Nihilominus crassiora tantum dissidia illorū proponam.

Cum igitur illam prædeterminatricem, & irresistibilem gratiam omnes tueantur, vexata planè teritur inter ipsos controversia, unde oriatur illa irresistibilitas. Quidam disputant, Deum tantum agere efficaciter illuminando intellectum, & tum voluntatem necessariò sequi intellectum illuminatum, adeoq; causam, cur voluntas non resistat gratiæ, referunt ad illud lumen intellectus, à Deo concessum. Hanc sententiam defendunt ex falso principio Thomistarum, quòd detur ejusmodi iudicium practicum, cujus determinatione voluntas agat, ita ut, illo iudicio posito, non possit non, & non aliter agere voluntas. Sed sanè cum tale iudicium sit planè fictitium, contradictorium libertatem voluntatis destituens, meritò exploditur. Hanc sententiam tuentur *Camerio, Maccovius, Hornebeck. vid. Maurit. Fat. Calv. §. 47.* Pleriq; tamen Calviniani ab eà opinione recedunt. Synod. Dordr. expressè scribit. *Non illuminat tantum (Deus) mentem hominum potenter per Spiritum S., ut rectè intelligant, & dijudicent, quæ sunt Spiritus Dei, sed ejusdem etiam Spiritus efficaciam, ad intima hominis penetrat, cor clausum aperit, durum emollit, præputiatum circumcidit, voluntati novas qualitates infundit, facitque eam ex mortua vivam, ex malo bonam. Act. 10, 3.* Hi igitur statunt, quòd Deus etiam in ipsam voluntatem agat per gratiam irresistibilem, Verùm nova excitatur controversia, in quodnam sit ratio irresistibilitatis reducenda, an in Deum, an in voluntatem, vel ut clarius rem efferam, an gratia sit irresistibilis ex parte DEI, an ex parte voluntatis. Non enim desunt, verba sunt *Mauritii in Fat. Calv. §. 53. qui dicunt, voluntatem Electi, naturâ suâ, & respectu sui posse non credere, respectu verò DEI non posse.* *Dordraceni* hic nihil certi determinant; *Palatini* autem utramq; & ratione Dei, & ratione voluntatis defendunt in act. p. 690. Quamvis, ut ibidem monet *Maurit.* nihil ad rem respondeant, loquuntur enim de gratiâ ex hypothesi, quòd jam actu detur, quomodo sine dubio irresistibilis est.

§. 6. Pontificii hic non minus intricatam habent controversiam, sc. quomodo fiat, ut gratia in hoc sit efficax, in illo non, si in eadem concione duo audiunt verbum, *Bell.* causa difficultate pressus, quid ipse statuat, nescit, & quod modò ponit, modò iterum destruit lib. 1. de grat Dei c. 12. 13. vid. *Meisn. in Anthr. disp. II. p. 75.* ubi hanc controversiam vocat eam, quam vix capit capus humanus, ideoq; forte talia quærenti respondendum foret, digito compeſce labellum. Enumerat autem ibidem tres sententias inter Pontificios. (α) *Gregorius de Valentia* causam rejicit in gratiam, ipsam enim gratiam aliam esse in eo, qui convertitur, & eo qui non convertitur qu. 3. punct. 4. partim in *liberum arbitrium*, quo homo potest gratiæ cooperari, & non cooperari. (β) *Beccanus*, gratiam eandem esse apud eum, qui convertitur, & non convertitur, dicit, & causam in solum *liberum arbitrium* refert, quia unus illis liberi arbitrii viribus cooperatur, alter non, c. 3. th. 7. & c. 7. th. 1. (γ) *Bellarminus* modò causam ponit *beneplacitum Dei*, quia Deus sic decrevit, & voluit, ut hic præ illo converteretur, & sic est Calvinista. lib. 1. de grat. c. 12. & 13. fol. 559. modò autem in *Lib. Arbitr.* nam c. 13. col. 568. etiam cooperationem admittit causam secundariam. Ita illi; qui tamen modi exponendi omnes sunt de nihilo, & rejiciendi, & vera causa, cur gratia illa, quæ in se una, & simplex est, erga illum, qui convertitur, & non convertitur, in effectu variet, recidit in hominum repugnantiam, quia hic resistit, ille non resistit huic gratiæ, vid. *Meisn. l. c.* Præter has disputationes in eo etiam thesi nostræ contradicunt, quod habeant aliquam gratiam congruam, quam dicunt esse irresistibilem. Ita *Tannerus Disp. 3 q. 4. dub. 3. p. 773.* gratia congrua Electorum propria est, cui videlicet infallibiliter annectitur tum cooperatio, tum perseverantia finalis. Et ibidem dubio s. dicit gratia congrua nemo abuti, nemo non bene uti potest. Et *Bellarm. l. 3. de grat. & L. A. c. 16.* Post hoc Dei influxu, (gratiæ congruæ) fieri non potest, ut voluntas non operetur.

Th. VII. Gratia Dei est amissibilis.

§. 1. Notamus circa quæstionem hanc, quæ alias solet institui de fide an possit vera fides excuti (α) hic quæri de regenitis, live

sive sint electi, sive non electi. (β) Priores totaliter, non finaliter: Posteriores & totaliter, & finaliter gratiam hanc amittere. (γ) Quæritur de fidelibus non collectivè, sed individualiter sentis. (δ) non tantum de fide actuali, sed etiam habituali disputamus, vel ut alii dicunt, non tantum de actu secundo fidei, sed, etiam actu primo. (ε) Fideles in sensu diviso, non in sensu composito, vel quatenus sunt fideles hic supponuntur; In hoc enim posteriori sensu nemo quæstionis affirmativam tuebitur, nisi contradictoria defendere placuerit. (ζ) rō penitus de statu præsentis, non futuro est assumendum, ut hic sit sensus: fideles penitus amittunt gratiam Spiritus S., quoad statum præsentem. His ita positis, hæc est quæstio: *An regniti fidei justificantis gratiam possint penitus amittere, non tantum totaliter, sed etiam quandoq; finaliter.* Affirmativa nostra est.

S. 2. Probamus ex Ezech. 18, 25. *Cum avertit se justus à justitia, & facit iniquitatem, secundum omnes abominationes, quas facit improbus, faciet, & vivet, omnes justitia ejus, quas fecit, non memorentur.* Hinc ita arguo. *Qui potest se à justitia ad iniquitatem, & abominationes ita avertere, ut omnis justitia ejus non memoretur, sed eternum pereat, ille potest amittere gratiam Spiritus S. vel fidem salvificam, totaliter.* Atqui de Regniti verum est prius, Ergo. Maj. prob. nam ubi justitia est, ibi fidem esse necesse est, quippe quæ est unicum justitiæ medium, Min. patet ex textu. Resp. Calviniani. Negando & Maj. & Min. ratio negandi quoad Majorem est, quia i. dictum non agit de justitia fidei; sed legis. 2. Non de verè justo, sed putativè tali *κατὰ δόξαν* justo. 3. Mors intelligitur corporalis. 4. Dictum est conditionale, *si talis impius est*; conditio autem nihil ponit inesse. Resp. ad (1) fingitur hoc non probatur, justitia legis est impossibilis, quomodo sub illa vita promittitur. Ad (2) Hoc apertè repugnat textui; pone enim sermonem esse de hypocrita, jam hic erit sensus: si hypocrita desinat esse hypocrita, & fiet manifestè impius, morietur, quasi non ante etiam moriturus esset. Deinde justo hic injustus opponitur, jam non injustus putativè exponitur, ita, per legem oppositorum, nec de justo id fieri debet. Tandem

dicitur, illum iustum suâ iustitiâ vivere posse, quod non valet de
 hypochritia. Ad (3) Unius positio non est alterius exclusio, *vid. Su-
 prath. 2.* Ad (4) hoc planè negatur. Nulla hic apparet conditio-
 nata propositio. Deinde ut maximè hoc poneretur, nihil tamen
 exinde Calvinianorum sententiæ accederet; Et si conditio nihil
 ponat in esse, ponit tamen in posse. Nos etiam in thesi de eo,
 quid fieri possit, disputamus, quamvis, id ipsum sapissime etiam
 fieri, satis patet ex variis exemplis Davidis, Sauli, Salomonis.
 Præter hunc locum opponimus alia Clarissima *Ebr. 6, 4.* *Nam
 fieri non potest, ut qui semel fuerint illuminati, gustaverintq; bo-
 num Dei verbum, ac virtutes futuri seculi, si excidant, denuo re-
 noventur per penitentiam, denuo crucifigentes sibimetipsis filium
 Dei, & infamantes. Ebr. 10, 26. Si volenter peccaverimus, post
 acceptam cognitionem veritatis, non ultra pro peccatis est hostia.*

S. 3. Thesi nostræ repugnant, ut taceam Manichæos faci-
 entes tres hominum ordines (1) inconvertibiles, quos appellabant
χοιῶνες, (2) Medios, qui sepe ratione *τῆς ὕλης* poterant boni fieri.
 (3) Bonos, qui non poterant labi, & peccare. 1. *Anabaptista*, dam-
 nati in A. C. art. 12. de pœn. p. 13. qui negant, semel iustifica-
 tos posse amittere Spiritum S. 2. *Calviniani* hic præ cæteris no-
 biscum disputant. Sed ut in præcedentibus, ita etiam in hoc sunt
 inconstantes. Piscator in Tripartit. Resp. p. 351. hoc ita exponit:
 Electos non posse cadere, si Divina manu teneantur; posse, si suis
 viribus permittantur. Talis autem hypothetica indefectibilitas aliis
 non placet, & quia vi suarum hypothesium ejusmodi conditio de
 electis, quod sc. derelinquantur, non est dabilis, absolutè defendunt,
 gratiam esse inamissibilem, sed ponunt tamen gradus quosdam:
Alting. p. 265. in sua explicatione considerat fidem *in actu*, sic
 illam concedit amissibilem, *in sensu*, sic etiam habet eam pro a-
 missibili, *in semine & radice*, sic indefectibilem statuit. Nota-
 mus & hoc, Calvinianos graviter ferre, quod ipsis tribuamus er-
 rorem Anabaptistarum. in art. 12. A. C. damnatum, & discrimen
 hic esse volunt. *Croc. in Comm. Protest. pauci sacro. Id.* damnatio
 sc. Anabaptistarum, *nos non tangit &c.* prolixus est ibidem, sum-
 ma eo redit, quod Calviniani gratiam non statuunt, ita esse amissibilem,
 quasi credentes non possent in gravia delicta ruere; sed
 tantum

tantum radicem fidei in illis delictis non plane extirpari. putatq;
hanc sententiam in *art. 12.* non damnari, sed monet *D. Danb.*
in Hodom. Calv. p. 1999. frustra hæc dici. Uterq; sanè error ibi-
dem damnatur ab ecclesiis nostris, duo enim ponunt: *Dannamus,*
qui negant semel justificatos posse amittere Spiritum S. id expressè
est contra Calvinianos: deinde; *item contendunt, quibusdam tan-*
tum perfectionem in hac vita contingere, ut peccare non possint.
Tandem opponunt se *Sociniani,* qui id, quod in posteriori mem-
bro damnabat Aug. Conf. defendunt: scilicet hominem in hac vi-
ta posse ad tantam perfectionem pervenire. ut sit planè impecca-
bilis. *Soc. in defens. C. VII. ad Rom. Smalz. c. VI. contra Frantz.*
vid. Carpz. in Isag. A. C. p. 397. Hic colophonem jam illustri ma-
terix imponimus, quæ inter angustas disputationis hujus pagel-
las plenius pertractari non potuit spatio, quod vacuum nobis re-
liq̄vitur sequentia dicabimus.

Corolar, I.

Per gratiam, quæ est effectus gratiæ DEI æternæ,
gratuitumq; DEI donum, in Sacris literis non intelli-
gitur quodvis donum Dei gratuitum, seu naturale,
seu supernaturalè.

2.

Objectum gratiæ Rom. II, 5. non est humanum
genus; Sed sunt Electi.

3.

Christus, ejusq; meritum est donum gratiæ uni-
versalis, quâ Deus ex æquo omnes homines dilexit;
non itaq; dici potest, quod Christus, ejusq; meritum
sit gratia non inhærens, vi meriti Christi lapsò homi-
num generi collata.

4.

Distinctio Scholasticorum, quâ gratiam inhæren-
tem distinguunt in gratiam gratis daram, & gratiam
gratum

gratum facientem, Nostratibus non placet quoad rem ipsam.

5.

Termini, sc. gratia gratum faciens, & gratia gratis data Nostratibus non simpliciter displicent.

6.

Circa primum actum fidei, puta notitiam, Nostrates non differunt. Nam fidei tres actus, puta notitiam, assensum, & fiduciam tribuunt.

7.

Fides per modum dispositionis, vel absolutè considerata, non justificat in conspectu DEI.

8.

Fides relativè, vel objectivè considerata hominem justificat in iudicio Divino.

9.

Charitas non pertinet ad essentiam fidei justificantis.

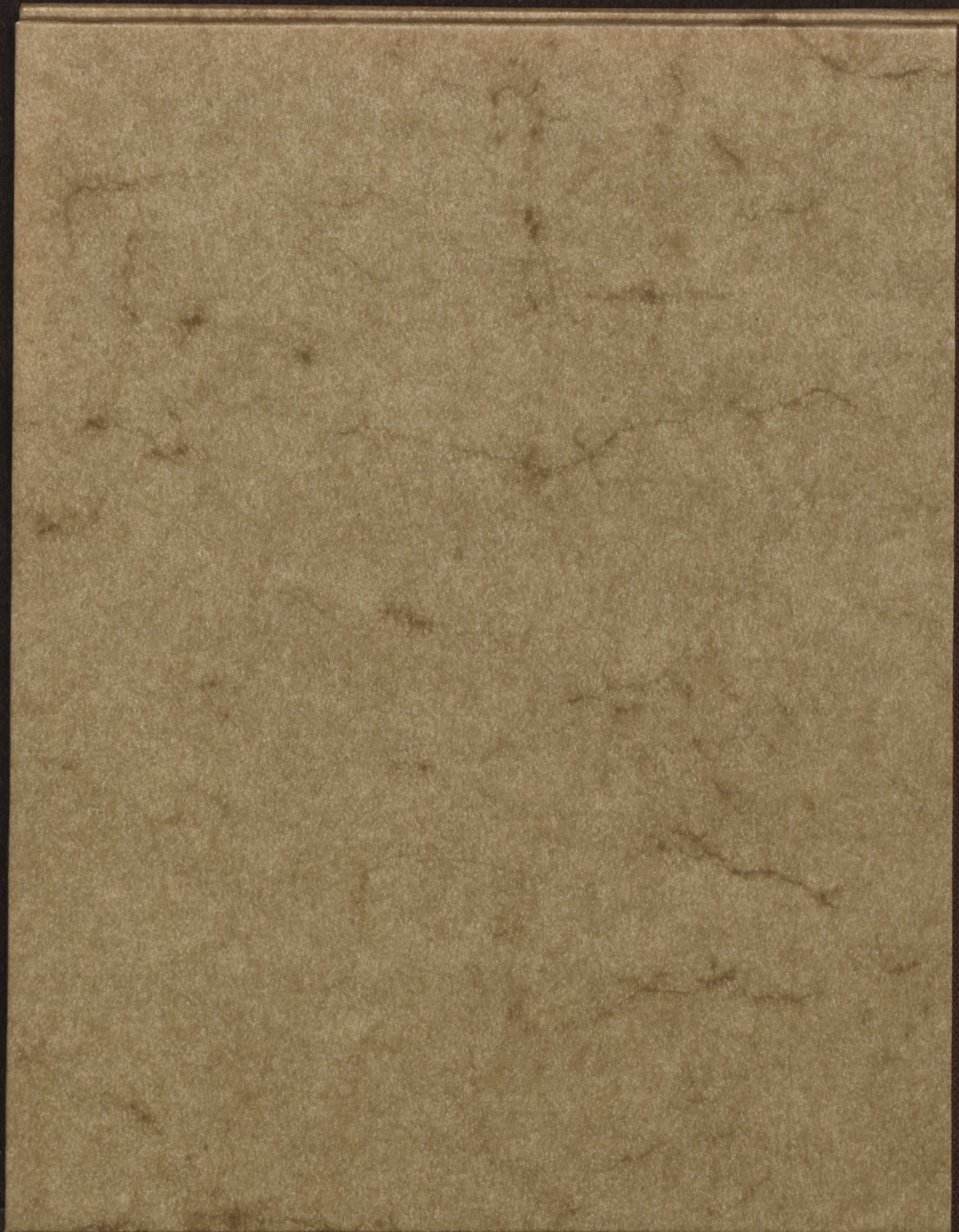
10.

Fides per charitatem hominem non justificat, neq; salvum facit.

11.

Fides quidem operatur per charitatem, non autem in actu justificationis, & Salvationis; sed renovationis, quæ justificationem sequitur.

tantum radicem fidei in illis delictis non plane e
hanc sententiam in art. 12. non damnari, sed
in Hodem. Calv. p. 1999. frustra hæc dici. Uter
dem damnatur ab ecclesiis nostris, duo enim pon
qui negant semel iustificatos posse amittere Spirit
est contra Calvinianos: deinde: item contendunt
tium perfectionem in hac vita contingere, ut pe
Tandem opponunt se Sociniani, qui id, quod in
brodamabat Aug. Conf. defendunt: scilicet ho
ta posse ad tantam perfectionem pervenire. ut si
bilis. Soc. in defens. C. VII. ad Rom. Smalz. c. 1
vid. Carpz. in Isag. A. C. p. 397. Hic colophonem
teriam imponimus, quæ inter angustas disputatio
las plenius pertractari non potuit spatio, quod v
hæc sequitur sequentia dicabimus.

Corollar, I.

Per gratiam, quæ est effectus gratia
gratuitumq; DEI donum, in Sacris liter
gitur quodvis donum Dei gratuitum,
seu supernaturalis.

2.

Objectum gratia Rom. II, s. non
genus; Sed sunt Electi.

3.

Christus, ejusq; meritum est donu
versalis, quæ Deus ex æquo omnes ho
non itaq; dici potest, quod Christus, ej
sit gratia non inhærens, vi meriti Chris
num generi collata.

4.

Distinctio Scholasticorum, quæ gra
tem distinguunt in gratiam gratis data

